

(ZEITUNGSDRUCKSACHE)

Рік II. ч. 17. (173) Понеділок 27. січня 1941. Ціна 30 сот.

...ківські Вісті

Щоденник, виход... кожного дня, крім неділь і свят

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81 АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-38	„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung. Schriftleitung: Orzeszkowagasse 7. Verwaltung: Reichsstrasse 34.	ПЕРЕДПЛАТА в краю і закордоном: місячно . . . . . . 6 зол. Курс 1 нім. марки — 2 зол. 5 чеських корон — 1 зол.

Боротьба з пятикратною перевагою

РИМ, 25. І. — Італійська залога в Тобруці, що мала завдання здержати марш ворога, боролася хоробро проти пятикратної переваги. Навіть англійська пропаганда признала, що „італійці боролися ще більш завзято як під Бардією". Агенція Стефані подає, що завдяки геройському опорові італійських вояків вдалося вдержати понад місяць переважаючі англійські сили. Удар англійців на захід не має такого значіння, як марш італійців на схід, до дельти Нілю й Суезького Каналу. Зайняття Тобруку не змінило нічого положення після недавнього повітряного й морського бою в Сицилійському Каналі. Внаслідок важких втрат англійської фльоти, англійці перестали вже висилати свої кораблі під охороною через Середземне Море, тільки вибрали окружну дорогу довкола Африки, 6 тижнів довшу.

Анґлія грабить амер. дари

ШТОКГОЛЬМ, 25. І. — Шведський щоденник „Свенска Морґенблядет" повідомляє з Лондону, що англійські воєнні кораблі задержали один невтральний корабель, що віз з Америки до Швеції американські дари, зібрані для населення Генерального Губернаторства комітетом під проводом Гувера, вартости 5 міл. швед. корон. Крім харчів і консерв було там 36.000 штук одягів. Американський комітет запротестував перед англійським урядом, та це нічого не помогло, бо англійці сконфіскували ці дари й мають роздати між своє населення.

Недавно англійці сконфіскували французький корабель „Мендозу", що віз харчі й ліки для французьких жінок і дітей.

Англія хоче виголодити своїх б. союзників, конфіскуючи навіть американські дари для найбідніших. Видно, що сама Англія найшлася в такому положенні, що потребує негайно харчів, ліків і одягів для свого населення. Европейські народи ніколи не забудуть Англії її нелюдських метод війни проти жінок, дітей і найбідніших.

Перемоги на Еґейському Морі

РИМ, 25. І. — Італійські розвідчі літаки відкрили в заливі Тера, 50 км. на південь від Наксосу, один англійський корабель-цистерну, містоти 3.000 тон, і один грецький торговельний корабель, що їх пізніше успішно збомбардували італійські бомбовики. Італійські летуни збомбардували англійське летовище в Іракліоні на Креті та зістрілили один англійський літак. Англійські бомбовики намагалися бомбардувати італійські бази на Еґейському Морі, та їх прогнано вогнем протилетунської артилерії. Зістрілено один англійський літак, що зговив.

Закон про охорону ніппонських кораблів

ТОКІО, 25. І. — У пятницю ніппонський уряд предложив парляментові закон про охорону ніппонської торговельної фльоти. Цей закон уповноважнює ніппонську воєнну фльоту до збройної оборони всіх торговельних та рибальських кораблів Ніппону. Це має також забезпечити комунікаційний рух та торгівлю від всяких перепон.

У поясненні до цього закону говориться, що він своєрідний та призначений для тотальної війни. На майбутнє вже не будуть треті держави посягати на ніппонське добро. Ніппонського міністра фльоти уповажнять видати відповідні розпорядки для охорони ніппонської торговлі. Дальше стало в Токіо відомим, що ніппонський уряд призначив на місяць лютий і березень додатковий військовий кредит у висоті одного міліярда ен. У такий спосіб військові видатки Ніппону за 1940 р. досягнуть біля 5 і пів міліярдів ен.

Новий законопроект ніппонського уряду це відповідь на постійні американські погрози. Щойно перед кількома днями ніппонський міністр зак. справ Матсуока вказав на те, що американське ембарґо на ніппонський експорт зачіпає Ніппон і він мусить на те відповісти зміцненням своєї оборони.

Анґлійці покидають Болгарію

СОФІЯ, 25. І. — Англійське посольство в Софії вже зовсім спаковане. Всі цінні речі мають вислати до Туреччини. Частину актів і архів перенесено до американського посольства. Всі урядовці англійського посольства дістали наказ бути готовими кожної хвилини до відізду з Софії до Туреччини.

Проблеми Близького Сходу

Краків, 25. січня 1941.

(р.) Серед воєнних подій, що все більше стрясають нервами цілого світу, виринає поволі на передній плян справа Близького Сходу. Колись, у перших місяцях війни багато говорилося про армію французького ґенерала Вейґана в Сирії, та про пляни воєнного походу до Баку. Опісля прийшов воєнний виступ Італії та розвал Франції. Англія не мала іншого виходу, як швидко переставляти свій плян на нові рейки. Ішло про підбурення цілого арабського світу проти держав осі, проти їх політичних плянів на Бл. Сході, а в першу чергу проти Італії, яка вже давніше з успіхом підняла суперництво з Англією за впливи у цьому важливому закутку на шляху до Індій.

Почавши від світової війни, престиж Англії, що ніколи не дотримувала своїх обіцянок і зобовязань, постійно слабшав в арабському світі. В останньому часі не помагали вже навіть майстерні інтриґи Англії, нацьковування французької армії в Сирії проти італійців, та арабів проти французів. Таємну радіовисильню під Дамаском, звідки висилали підбехтуючі поклики до арабів у Сирії, — зліквідувала французька мандатна влада. Діло не йшло, й то не тільки в Малій Азії. Ніодна з англійських надій у цілій смузі між Евфратом і Нілем не здійснилася. В Єгипті стоїть єгипетське військо з крісом при нозі й відмовляється вступати у війну, хоч як натискає Англія на єгипетський уряд. Політичні змагання Англії перейшли навіть через трупи єгипетського премієра та єгипетського воєнного міністра (оба згинули загадковою смертю), — але до бажаної мети не довели. Єгипет залишився надалі державою, що не веде війни, а його молодий король не дався англійцям вивести з резерви навіть за обіцянку каліфату. Чому?... Бо в Єгипті не вірять в англійську перемогу, а широкі маси отверто про це говорять. Отже звязувати свою долю з державою, на яку може впасти небувала ще у світі катастрофа — вважають в Каїро надто рисковним кроком. В інших частинах арабського світу панують такі самі погляди. В Палестині, де Англія з величезним зусиллям пропаґанди намагалася вербувати людей до англ. війська — прийшлося зачинити вербункові бюра, бо не було добровольців. Не помогли навіть англійські запевнення, що арабська справа буде після війни справедливо вирішена. Спеціяльно у Палестині мають араби дуже тверезе поняття про вартість англійських обіцянок. Безприкладні конфлікти з упривілейованими жидами, з цілим жидівським наїздом на Палестину, мають уже свою сторінку в історії, яку араби леди чи коли забудуть.

Не краще діється англійцям у Сирії. Всі тамошні провідні політичні та громадські кола рішуче висловилися проти втягання Сирії в англійський воєнний фронт. Навпаки, вони всецільо заявилися за французьким урядом у Віші та протиставилися всім

зусиллям іреденти, яку пробував засіяти там б. франц. ґенерал, а тепер англійський наемник Де Ґоль. (Франція мае мандатову управу над Сирією).

До все більших тертьз англійцями приходить також в іншій арабській державі, Іраку. Ця держава також протиставиться натискові Англії й хоче за всяку ціну втримати невтральність, що знову дуже нервуе англійців.

З другого боку слід підкреслити успішну протиакцію держав осі на Близькому Сході, при чому також Німеччина виступила в грудні мин. року з проарабською заявою. В проклямації німецького уряду до цілого арабського світу сказано, що Німеччина признае арабським народам необмежене право самовизначення у відродженому арабському світі. Цю заяву Німеччини підтримав вповні італійський уряд, що його Англія постійно обвинувачувала в імперіялістичних затіях на арабському суходолі. Араби прийняли цей виступ держав осі з маніфестаційним вдоволенням, що відзеркалюеться у першу чергу в сирійській, арабській пресі. Ніяка непідкуплена людина між Евфратом і Нілем не вірить уже сьогодні у кращі вигляди в спілці з Англією та в те, що англійці борються на Близькому Сході саме за свободу арабів. Такі погляди виявила м. ін. іракська преса в Баґдаді, коли обговорювала німецьку декларацію. Воно тимбільше знамение, бо саме Ірак находиться формально все ще у тісному союзі з Англією й англійці мають там все ще свої виїмкові концесії. В останньому часі прийшло там навіть до нового конфлікту на тлі нової, тим разом спільної італійсько-німецької деклярації в арабській справі. Іракський міністер закорд. справ Нурі ес Саїд, що був ставлеником „опікунчої" Англії, діставши цю деклярацію офіційно від італійського посла в Баґдаді, не передав її премієрові, але... англійському амбасадорові, який негайно заложив протест і поставив вимогу, щоб англійські інтереси в Іраку були спеціяльно забезпечені. Ця „забезпека" мала б виглядати так, що: Ірак зірве негайно дипльоматичні взаємини з Італією та віддасть Англії контролю над своїми залізницями. Одночасно запротестував він проти наміреного відновлення дипльом. взаємин Іраку з Німеччиною. На цей англійський крок відповів уряд Іраку так, що примусив міністра закорд. справ уступити. Тоді загрозила Англія реґентові військовою окупацією Іраку і Нурі ес Сайд, англійський агент, вернувся на своє становище в уряді. Все ж таки напруження в Іраку триває, а ворожість до Англії росте.

Осьтак в короткому виглядають справи в арабському світі. Англійський пястук тяжить усім і в критичну годину Англія ледви чи найде хоч одну тривку опору на великому, першорядної ваги просторі, від Евфрату по Ніль.

Европейська автархія в насвітленні
німецької публіцистики

Ще недавні часи, коли здавалося, що державні кордони — це анахронізм, що ціла земля творить одну суцільну господарську єдність, з точним розподілом роль: Англія, Франція, Америка (чували ми) е банкирами, держави Середущої Европи — фабрикантами, Канада, СССР — хліборобами, Арґентина й Австралія — скотарями, держави латинської Америки й европейські кольонії — плянтаторами, Англія, Норвеґія, Голяндія, Італія, Греція — перевозовими підприємствами і т. п. Кожний давав те, що йому найкраще виплачувалося, за що міг дістати на світовому ринку найкращу ціну; за власні плоди чи послуги, продажі за кордоном, можна було купити все те, що годі було (або не виплачувалось) продукувати самому.

Ту спеціялізацію у міжнародньому маштабі, т. зв. систему монокультур, найдальше посунули були у себе держави латинської Америки, обмежуючи свое господарство до плянтації кави, цукрової трощі і т. п. Напр. у вивозі Гондурасу банани творили 84.6°/₀. Цукор творив 62.8°/₀ вивозу Сан Домінґа, 84.5°/₀ вивозу Куби. Кава творила 61.3°/₀ вивозу Колюмбії, 64.7 Костаріки, 70.7 Бразилії, 76.9 Гаїті, 79.9 Ґватемалі, а Сальвадор не продавав майже нічого іншого, крім кави, яка обіймала в його вивозі... 91,7°/₀! (Цифра за Ґлівіцом: „Людський матеріял у світовій господарці", І. том).

Навіть такий ентузіяст всесвітньої ліберальної господарки у ґльобальному маштабі, як Ґлівіц, признае, що так далеко посунена монокультура е небезпечна, бо на випадок неврожаю одинокого продукту чи інших недомагань у продукції, обміні чи спожитті (надзвичайний урожай, неврожай, митні перепони, зубожіння консументів і т. п.) ставить відразу „виспеціялізовану" державу у критичне положення. Відома напр. доля бразилійців, що від кількох років палять каву стиртами, або палять нею у паровозах, тою кавою, яка творить 4/5 їхнього збуту, себто е їх найбільшим добром, за яке вони дістають все інше.

В Европі нема так далеко посунених монокультур, зате е краї виразно промислові і виразно хліборобські. Хліборобські краї наражені на ті самі небезпеки, що плянтаторські (надпродукцію, неврожай), промислові — на масове безробіття на випадок зменшення попиту на фабричні вироби на закордонних ринках.

Це підчас миру; а на випадок війни? Рільнича держава не здібна до оборони, коли їй відтяти довіз муніції та зброї, промислову державу легко перемогти голодом.

Тому, коли виявилося, що вічний мир е наївною оманою, що кожна держава мусить бути приготована до війни, з тою хвилиною всі уряди засували собі небезпеку монокультури та стали змагати до протилежного стану: *до автархії, себто господарської самовистарчальности.*

Хліборобські держави стали розбудовувати военний промисл, який (щоб частинно замортизувати вложений в нього капітал) став витворювати „мирні" машини, хемічні продукти і т. п.; витворилась надпродукція промислових виробів. Промислові держави кинулись інтенсифікувати свое хліборобство та заорювати неужитки; витворилась надпродукція землеплодів. Митні барієри росли, ринки корчилися, кріза загострювалася. Европа дусилася і розпучливо шукала рятунку.

Як вийти з отого завороженого кола? Те питання було б довго не виплівало поза академічні дискусії, коли б не вибух війни 1939 року та звязана з нею бльокада, що відтяла европейський континент від зовнішнього світу та знищила світову господарку.

Що мае прийти на місце тієї старої кепської господарки? Ось питання, якого актуальність загострює обставина, що після війни прийдеться дати Европі новий лад не лиш господарський, але й політичний, суспільний та духовий, на місце дотеперішнього, побудованого на політичній і господарській гегемонії Франції і Англії.

Цим проблемам присвячене ґрудневе число відомого німецького журналу „Цайтшріфт фір Ґеополітік".

Проф. д-р Гунке у статті п. н. „Нарід і простір у новому господарському ладі Европи" розглядає засади британської національної економії (1. вирішний вплив ринку й ціни, 2. влада капіталу, 3. міжнародній лібералізм) та впевняе, що після перемоги над Англією Німеччина не думає займати дотеперішнього становища тої останньої у світовій господарці. Брітийській господарці ринку протиставить Німеччина *господарку життєвого простору.*

Яке справжне значіння того поняття, що з ним так часто ми стрічаємося в останніх роках?

Д-р Гунке розуміє під життєвим простором:

1. досить великий простір в Европі, щоб німецький нарід міг на ньому жити;

2. пересунення точки тяжести господарства в межі своєї держави, щоб унезалежнитись від закордону;

3. розвиток европейської господарської спільноти при вихісну́ванні власних сил поодиноких евр. держав та взаємному доповненні;

4) доповнення краевої господарки кольоніяльною.

Інакше формулує „господарку життєвого простору" проф. Берґґендлер. В його розумінні вона обіймає:

1) простір з добрами, що вистарчають для заспокоення життєвих потреб народу, беручи в рахубу його динамічні зміни. (автор розуміє хіба під цим природний приріст),

2) забезпеку того простору та звязку між його частинами перед загрозами ззовні,

3) такий внутрішній устрій простору, щоб на випадок неможливости ввозу випродукувати все, що необхідне для місцевого населення та перевезти на потрібне місце.

Другий постулят розуміє д-р Берґґендлер так, що держави, обєднані спільним життєвим простором, не можуть заключувати з посторонніми державами договорів, які накладали б на них політичні чи господарські зобовязання, небезпечні для членів життевого простору.

Значить — окремі держави мусітимуть зрезиґнувати зі своєї суверенности в хосен суцільного життевого простору? Автор признае це виразно, звертаючи увагу, що й досі суверенність більшої частини держав була лише здогадна. Кожна держава — за винятком кількох самовистарчальних велико-держав — як Америка, СССР та Англія і Франція з кольоніями — мусить спроваджувати чимало необхідних товарів ізза кордону, бо дотеперішня продукція не е наставлена на потреби місцевого населення, *лиш на ринок. Змушена набувати різні товари за кордоном, майже кожна держава узалежнюеться від посторонніх чинників.* Вона мусить купити потрібний товар за всяку ціну, мусить при тому прийняти всі умовини продавця. Твердження, буцімто взаємна господарська залежність між державами хоронить перед війнами, не відповідає дійсності, бо в тій залежності нема рівноваги: е держави незалежні від довозу ізза кордону; е держави, що мають монополь у продукції деяких дібр.

Більша частина европейських держав або ніколи не мала справжньої суверенности або втратила її дуже давно. З огляду на малий простір та велику густоту населення малі держави в давніх часах нераз терпіли голод, доки — вихісновуючи розвиток світової торговлі, своє ґеографічне положення та підземні скарби — не виспеціялізувались у промислі або мореплавстві, занедбуючи мало рентовне хліборобство. Тому мусіли вони спроваджувати ізза кордону предмети першої потреби, а часто і сировини для свого, призначеного на експорт, промислу.

Таким чином були вони залежні від закордону подвійно: і від джерел сировців і від ринку. Крім того, політично безсильні, були вони часто побоєвищем для сильних сусідів, які рахувалися з ними лиш тоді, коли потребували їхніх послуг. Значить — резиґнуючи зі своєї суверенности в хосен життевого простору, точніше: велико-держави, що мае в життевому просторі провідну ролю, малі держави практично нічого не тратять.

Як бачимо, д-р Берґґендлер стоїть на становищі виразної, отвертої ерархії держав, що її німецькі публіцисти протиставлять дотеперішній засаді здогадної рівнорядности суверенних держав, що була тільки формулою без змісту, за якою скривалася всевладність міжнародньої жидівської фінансієри та підпорядкованих їй „великих демократій".

ГАЛІТ Б.

Мартирольоґія лемківського душпастиря

БОРОТЬБА МІЖ ГР.-КАТ. ПАРОХОМ ТА УЧИТЕЛЕМ У СВІТЛІ НАЙДЕНИХ ОРИҐІНАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ

Після несподівано швидкого розвалу Польщі, на здобутих німцями теренах стало завданням українців відновити в як найскоршому часі всі наші товариства та розбудувати передусім культурно-освітнє життя. І так прийшла також організація може й найважнішої нашої ділянки, а саме нашого народнього шкільництва. Початкова праця в тій ділянці йшла дуже пиняво, а складалось на це багато причин. Напр. школа в тому селі, де я мав учити була напівзруйнована польськими військами, що в ній кватирували. Будинок зовсім знищений, шиби повибивані, долівка подіравлена, лавки понищені, все шкільне приладдя, що ще осталось, поломане й подерте. Отже працю треба було починати від ремонту шкільного будинку. Знову ж науку в школі треба було починати навіть і у вищих клясах від українського букваря, бо рівень знання шкільних дітей був жахливий.

Української азбуки та письма діти майже не знали, бо за Польщі тут зовсім його не вчили, а калічили язичієм ославленого „Лемковсчого букваря". Зрештою польські вчителі й учительки на Лемківщині взагалі не прикладали ваги до будьякої шкільної науки, бо не в тому полягала їхня місія. Їхньою сутньою ціллю було в демаґоґічний спосіб підбехтувати селян, ворожо настроювати одних проти других і тим способом їх порізнити та не дати змоги їм зорґанізуватися. Доказом такої їхньої праці є безліч тайних („поуфних") документів, що їх залишили по собі, не маючи часу їх знищити.

ШТУЧНО РОЗСВАРЕНЕ СЕЛО

Щоб зясувати суть отих тайних документів, слід спершу представити загальний стан культурно-освітнього життя лемківського села та події, що тісно звязані з отими документами. Село, про яке саме мова, досить свідоме. Перед війною зарисовувались між селянами різниці, що були витвором акції „настоящих" москвофілів та „оброньцуф польскосці". Були тут „кацапи", комуністи та українці між якими велась довголітня боротьба. Після закінчення німецько-польської війни, різниці ті майже затерлись (за вимком одиниць), що є найкращим доказом штучности попереднього стану.

Свідомість свою може це село завдячувати покійному священикові бл. п. о. Щ., що працював на освітньому полі серцем і душею, а патріотизм свій вливав в душі своїх менших братів. Тяжка й прикра була праця покійного, бо на дорозі до освідомлення своїх парохіян натрапляв він на великі перешкоди від польської влади та й власних таки парохіян, аж покінчилась вона траґічною смертю того душпастиря.

Найбільшою перепоною в його чесній праці ставав місцевий учитель, поляк-шовініст Б. Він шкодив, де міг, у тісній співпраці з польською поліцією та з селянами-москвофілами. З тією метою відновив він читальню ім. Качковського, щоб викликати в селі роздор.

В селі було теж т-во „Просвіта", що повстало завдяки невсипущій праці покійного та дуже добре почало розвиватися. Товариство було приміщене тимчасово таки на приходстві й тут сходилася свідома молодь добувати собі освіти. До читальні приходили книжки й часописи, що їх здебільша оплачував покійний своїми грішми. Згодом повстала досить чимала бібліотека, з якої користала численно молодь. В читальні улаштовували відчити, вистави та заложили церковний хор. З огляду на те, що на заснування кооперативи не можна було одержати від польської влади дозволу, заложив покійний громадську крамничку на таких самих основах, що й кооператива. Отже він зібрав у селі трохи грошей у формі уділів, закупив товар та примістив крамничку у шкільному будинку, де була вільна кімнатка. Тим способом зеднав собі покійний багато парохіян, бо це вже для них була така вигода й користь, якої вони ще ніколи не мали. Тому прихильність парохіян до свого пароха чимраз більше зростала. Однак це не подобалося тодішньому учителеві-полякові, тому він почав пляново робити різні пакости.

ПОВІНЬ ДОНОСІВ І ЗАБОРОН

Першою його протиакцією було за всяку ціну усунути зі шкільного будинку громадську крамничку. Не могучи виграти в селі, вислав до шкільного інспекторату таке „поуфне" письмо:

„Proszę o zlikwidowanie sklepu „Silska Torhowla" w S. Sklep ten jest prywatną własnością księdza J. Sz. i czerpie on z niego materjalną korzyść, a za wszystkie pieniądze sprowadza blok gazet ukraińskich i w ten sposób uświadamia i na swój sposób odpowiednio nastraja" . . .

Розуміється, що на таке письмо шкільінспекторат негайно казав перенести крамничку в інше місце. Зате школа стала аґентурою польської поліції, а вчитель її аґентом, який доносив усе, що у селі ділялося. Патронували цій роботі польські шкільні інспекторати. Вони завели в своїх бюрах подвійні письма, а саме: звичайні обіжники та надзвичайні, т. зв. „поуфні" письма. Ось цікавий документ:

Okólnik Nr. 8.
z dnia 11. lutego 1938.
Nr. 221/38.

„Wysyłka pism poufnych.

„Proszę kierownictwa szkół, by pisma o treści poufnej, wysyłane do inspektoratu, przesyłały w podwójnych kopertach z napisem „poufne" lub „tajne". Pisma te należy przechowywać pod zamknięciem."

Таких тайних писем надсилав польський шкільний інспекторат до учителів безліч і коли тільки заходила потреба. І так, коли батьки шкільних дітей запротестували проти навчання їхніх дітей з лемківського букваря, тоді наспіло таке тайне письмо:

„Inspektorat Szkolny w Sanoku.
Dnia 25. stycznia 1938 r.

Pan kierownik szkoły w S.

Zechce Pan kierownik donieść odwrotnie, czy na tamtejszym terenie nie przejawia się jakakolwiek akcja, mająca na celu wycofanie bukwaru łemkowskiego. Sprawa bardzo pilna i ściśle poufna. Termin wykonania odwrotnie.

P. O. Inspektora Szkolnego
(Michał Bartkowski)

Будучи справжнім душпастирем - виховником сільських дітей, парох почав для них спроваджувати та розповсюднювати журналик „Дзвіночок". Це також не сподобалося учителеві-полякові, тому він зробив донос до шкільного інспекторату такого змісту:

„Ksiądz J. Sz. kolportuje wśród młodzieży szkolnej — jeden wypadek, a pozaszkolnej —

Б. Л.

У минуле

(Бережанська ґімназія під управою директора Куровського).

Старші ученики мали свою тайну бібліотеку. Для нас, молодших, була вона дійсно окутана сірим серпанком якоїсь нерозглядної тайни. Знали ми, що є така бібліотека, але де і в кого, того ніхто з нас не вмів сказати і ніхто не смів би був спитатися. Є, — і на тім край! Іноді на якійсь кватирі, чи як бережанці казали, станції, зявлялася скринька, деревляна, навіть не мальована, подібна до інших студентських скриньок, тільки багато тяжша, таки дуже важка. „Самі книжки!" — шептали собі хлопці з другої і третьої кляси, „бібліотека", довірливо говорили четвертаки і скринька незабаром щезала. Куди? Не важко відповісти: або до покою „пані", або на другу станцію, бо, як „тайна", то „тайна".

Чи знали про оцю тайну бібліотеку професори?... Наші, такі як Іван Волчук, певно, що знали, бо вона істнувала ще в тих часах, як вони ходили до бережанської ґімназії, інші може й догадувалися чогось, але що директор Куровський, не любив політики в своїй ґімназії, то й вони цього питання не торкали. Оснували цю бібліотеку, тоді, як під проводом *Данила Танячкевича* оснували по ґімназіях „Громади". Така „Громада" з війтом на чолі була і в Бережанах за студентських часів мого батька. Як я ходив до нижчої ґімназії, вона ще була, але належали до неї старші, вибрані учні, а „малечі" туди не впускали й не втягали. Як котрому із четвертаків вдалося позичити якусь книжку з тайної бібліотеки, то був це доказ великої довірливости і не будь-якої чести. Таку книжку читав він тільки вдома і тримав її під ключем, хоч би це була цілком собі невинна книжка, така як приміром Квітчина „Маруся".

Деколи бібліотека оживала, так як тоді, коли до VI, чи до VII. кляси прийшов Корнило К. і поет Кальба, котрого імени вже не тямлю. Разом із ними появилося декілька нових українських книжок, що зараз таки помандрували по наших хатах, не як бібліотечка, лише як приватна власність.

На українські книжки був загалом дуже великий голод. Кожне число „Діла" вичитувалося від початку, до кінця, а рубрики: *„Наука, штука і література"* та *„Рух в руських товариствах"* викликували не будь-яке зацікавлення. На Корнеля К. і на Кальбу дивилися ми, ґімназійна малеч, з пошаною, бо знали, що вони мають і позичають книжки. Про Кальбу знали ми також, що він пише поезії, а навіть віршує якусь історичну драму, а Корнило К. вже своїм зверхнім *виглядом* викликував пошану. Був це не студент, а прямо молодий елеґантний мужчина. Пригадую собі, як він на прилюдних вечерницях в честь Тараса Шевченка, в салі Мерля співав: „Помарніла наша доля" і „Замовкли торбани, оглухли мабуть". У фраку й у лякерах подобав на якогось оперового співака, а не на спізненого ґімназиста.

Коли, як і чому завмерла бережанська „Громада" і куди ділася її тайна бібліотека, не знаю. Це могли би сказати трохи старші від мене бережанці.

Серед молоді в нижчій ґімназії окремого зацікавлення

drugi — czasopisma „Dzwinoczok". Naraża to mnie na nieprzyjemności, ponieważ ja, zabierając dziecku to pisemko, powoduję atak rodziców na siebie. Zwykle po takiej konfiskacie przychodzi ojciec dziecka i robi mi awanturę. Skutek jest ten, że ludność zaczyna się wrogo odnosić do szkoły i nauczyciela."

У відповідь прийшов такий розпорядок:
Okólnik Nr. 9.
Z dnia 31. marca 1938 r. Nr. 936/38.

„Doszło do wiadomości Kuratorjum, iż niektórzy nauczyciele religji grecko-katolickiej (katecheci) rozpowszechniają wśród młodzieży szkół powszechnych wydawnictwo p. t. „Dzwinoczok", które niema aprobaty władz szkolnych. Nauczyciele nie mogą kolportować wśród młodzieży szkolnej czasopism przez władze szkolne niedozwolonych. O wypadkach wykroczenia przeciwko temu należy zawiadomić władze szkolne".

Однак та заборона осталась бе зуспіху, бо молодь вже сама передплачувала та читала той журналик, так, що не треба було священикові займатися дальше тією акцією. Коли ж він з черги старався розповсюднити журналик чисто релігійного змісту, „Промінчик сонця любови", то на це прийшла така заборона:
Okólnik Nr. 11.
z dnia 31. maja 1938 r. Nr. 1766/38.

„W konkretnym wypadku stwierdzono, że duszpasterze religji grecko-katolickiej rozpowszechniają wśród młodzieży szkolnej pisemko p. t. „Prominczyk soncia lubowy"... Wskutek powyższego Kuratorjum przypomina zarządzenie w sprawie kolportarzu w szkole wydawnictwa p. t. „Dzwinoczok", w myśl którego nauczyciele nie mogą kolportować wśród młodzieży czasopism przez władze niedozwolonych. Obowiązuje to tak świeckich nauczycieli jak i duchownych w szkole i poza szkołą."

Польські шкільні інспекторати поклали руку й на шкільні бібліотеки. У справі тих бібліотек надійшов обіжник ч. 4 з 5. XI. 1937 р., щоб негайно предложити список українських бібліотек. (Такий самий обіжник дістали всі німецькі приватні школи щодо своїх бібліотек). Швидко потім прийшла „чистка" бібліотек. Викинули з них м і.. окремим обіжником з 18. I. 1938 р. такі книжки, як Маковея „Ярошенко", Лисецького „Пусти мене", Франка „Мій злочин". Ф. Дудка „Дід Яків", М. Левицького „Петрусів сон" і ін.

НАПАД НА ВЕСІЛЛЯ І „ХРЕСТ УКРАЇНИ"

Але польський учитель своєю доносицькою акцією обхопив узагалі ціле життя села. І так одного разу відбулося в одного господаря весілля, як звичайно під національним прапором. Тоді „оброньца" підмовив кількох хуліґанів, які за пачку махорки знищили цей прапор, порізали молодого та заявили, що „знищать в селі Україну". Після того випадку учитель перекрутив цілу справу та зробив тайний донос такого змісту:

„Oto niedawno odbyło się wesele we wsi. Starszyzna wesela niosła jak zwykle biało-czerwony sztandar — chorągiew. Partja księdza zerwała go, zniszczyła i według opinji ludzi wyniosła sino-żółty, robiony przez księdza i jego krewnych. Wtedy rozpoczęła się formalna walka, zakończona pobiciem młodego i zniszczeniem urządzenia domu, w którym odbywało się wesele. Oto typowy przykład niezgody, który niestety władze świeckie i duchowne tolerują. Tak my we własnym państwie patrzymy na wybryki szowinisty ukraińca, który jako kierownik czytelni „Proświty" wdycha ducha lojalności w tutejszą ludność. Jest to zwyczajna taktyka wojującego ukrainizmu w osobie księdza. Dziwnie wydaje się, że władze dopuszczają takiego popa na spokojną wieś, by ten we formie kazań i nabożeństw 1. listopada za poległych Ukraińców w walce z Polską — starał się w bezwględny sposób uświadomić i na swoje zapatrywania przyciągnąć resztę ludności. Wierzę, że o ile mu nikt w tej akcji nie przeszkodzi, to za kilka lat ludzi jego nauki staną się pierwszymi podpalaczami\stert polskich, stāną się wrażem zapleczem bytu naszego Państwa. Kto nie ukrainiec, ten wróg i tego z ambony piętnuje."

Черговий донос торкався „krzyż-a Ukrainy" (!) Покійний священик хотів виконати поручення Апостольської Адміністрації та наказав вкопати ювілейний хрест з нагоди 950-ліття хрещення Руси-України. На донос того „обороньци" прийшла поліція й списала протокол, підчас якого „обороньца" заявив, що покійний заприсягнув під хрестом всіх парохіян „на вірність України", що очевидно було брехнею. У звязку з тим „хрестом України" він рівнож обтяжив місцевого солтиса, з яким теж не жив у згоді. Він так характеризує його у свому письмі до адміністраційної влади:

„Sołtys wróg wszystkiego co polskie. Dał drzewo szkolne bez żadnej wiedzy na ukraiński krzyż. Służbowo zawołał dziewczęta do robienia wianków z drutu szkolnego — a to wszystko przedemną ukrywał. W rozmowach ze mną skarży się, że „dajut nam czużych uczyteliw, a naszym posad nema, abo ich perenosiat". U niego w domu cały sejm stale. Ksiądz to jego doradca. Z powstaniem Rusi Zakarpackiej rozpoczyna się tutaj Ukraina."

В іншім доносі до польської влади він так характеризує покійного пароха й робить такий тайний донос:

„Księża winni co miesiąc być przenoszeni, tak, by jego działalność nigdzie się nie ugruntowała. On wprawdzie jest za sprytny, by dać się schwytać, niemniej jednak przemawiając okołesami, dobrze by było, gdyby władze bezpieczeństwa P. P. w J. lub komisarjat Straży granicznej zwróciły się do mnie, a otrzymają dokładne wiadomości o ukrainizacji i o godnych występkach s... proboszcza.

On były żołnierz „Ukraińskich Siczowych Strilciw", zamienił po wojnie skrwawiony mundur żołnierza na sutannę, walczy dalej, a miejscem walki jest cerkiew i ambona. Ludność zaś, przywiązana do religji, wierzy w jego słowa, a ten, stawiając pamiątkowe krzyże, idzie z procesją na rzekę i tam dokonuje chrztu Ukrainy (Йордан). Nie kryje się — publicznie to robi i jeśli popada zato w konflikt z policją, to głosi, że to nauczyciel polak to zrobił, a tym samym wzbudza nieufność we wsi do mnie jako do polaka. Toteż w imię dobra Polski on nie powinien być we wsi S. Tę wieś mało uświadomioną należy ratować, a ratunek jej jest w zmianie księdza. Tego typu ksiądz robi rozłam wśród ludności, staje się przyczyną niezgody we wsi."

Шикани та доноси тодішнього учителя „обороньци" зробили своє, бо працьовитого та чесного пароха переносять до динівського деканату. Однак парохові вдалося залишитись на свому місці аж до осени, коли почалась польсько-німецька війна. Підчас тої війни парох мусів скриватися перед польським військом, що кватирувало в селі, бо польський учитель явно вже відгрожувався. Але вже за кілька днів він сам та польське військо мусіли втікати. Відітхнуло село, відітхнув і парох. Однак польська злоба була більша, ніж він сам собі її уявляв.

При творенні нового ладу на здобутих теренах вибрали його заступником війта у волості, бо тішився він великою симпатією не тільки серед своїх парохіян, але також і цілої околиці. Однак полякам він був надалі сіллю в оці. Тому, чого вони не доконали ще за свого панування, те завершили після закінчення війни.

Влада арештувала в поблизькій місцевості польського ксьондза за те, що помагав своїм землякам утікати на Мадярщину. У нього знайшла листа, в якому один такий утікач складає йому подяку за нічліг і за вказану дорогу за границю, яку щасливо вдалось йому перейти. Місцеві поляки кинули рішуче безпідставне підозріння на нашого пароха, мовляв, то він зробив донос до німецької влади. Пароха рішили вбити, при чому чималою заохотою до злочину була думка, що у крамниці на приходстві мусить бути чимало товару та — каса. Пізною ніччю хтось застукав на приходстві. На

політикою не було. А все ж таки в клясі нераз посварився котрийсь із наших з товаришем поляком за якесь зневажливе слово, а то й почубилися, як молоді когути. Але за годину — дві мирилися, бо треба було позичити завдання до відпису, або просити ворога, щоб добре підповідав. Щойно поява Сенкевичевого „Огнем і мечем" знівечила цю дотеперішню ідилію. Тієї хлопячої щирости, що перше, вже не було. Від Богдана і від Яреми лягали поміж нас великі, чорні тіні.

Між самими українцями партійної ворожнечі не було, та всеж таки деякі політичні різниці вже зарисовувались. „Ти мягкий", а „ти твердий", „ти українчику", а ти „кацапе!" — прозивалися хлопці, але до зударів з того приводу не приходило. Я найближче жив із Сильвестром Яричевським та з Ярославом Гургулою. З Гургулою, хоч він був, як тоді казалося, „старорусин", єднало нас велике привязання до родини й до рідного села, до всього, що своє аж до народньої пісні включно. (Він гарно співав). На ті теми балакали ми й не могли набалакатися, а балачку звичайно кінчали тим, що числили дні, коли він поїде до своїх Путятинець, а я до Поручина.

Яричевський, пізніший поет, був від першої кляси палким народовцем, українцем. Рогатинець, гордий на своє місто і на його минуле, дивився на своїх товаришів дещо згори. Навіть на уроженців Бережан. Бо що з того, що Бережани більші і що мають ґімназію, а Рогатин не має, але в Рогатині була колись Ставропіґія, був свій патріціят, з Рогатина походила славна Роксоляна. Історію Рогатина і перекази, звязані з цим містом, знав Яричевський, як лиш тоді можна було знати, а що мав безперечно поетичний хист, так його оповідання про Рогатин виходили дійсно гарно й цікаво. Мав дуже добру память і вмів усі предмети від релігії до математики, тільки не дай Боже було сказати, що хтось щось краще знає від нього. Це його доводило до такої люті, що міг побити чоловіка. А сильний був дуже й від хлопця кандидував на атлета. Низький, широкоплечий, зі сильно розвитими мязами, ходив, немов би земля вгиналася під ним, бо тяжко їй було такого силача носити. Тому то й мав чимало ворогів поміж товаришами, бо молоді хлопці не люблять тих, що голову занадто вгору задирають і всякий інший гріх виправдають і простять скорше, ніж гордовитість. А все ж таки числилися з „біцепсами" рогатинського Самсона й не зачіпали його, лиш бокували від нього.

Не знаю чому, але оба ми від першої зустрічі, по вступнім іспиті до ґімназії, знайшли спільну мову й залишилися впродовж вісьмох літ добрими товаришами й приятелями. Яричевський мешкав у бурсі і не було такої днини, щоби я не забіг до нього хоч на хвилину. Він читав ноти і вмів не тільки записати, але й згармонізувати народню пісню, писав каліграфічно і вже мабуть у першій клясі рішився бути поетом. Казав собі в переплетника зробити невеличку ,але дуже грубу книжку з білим гладким папером, я йому на першій сторінці вималював ґвашом бандуриста над Дніпровим порогом і до тої книжки вписував на чисто викінчені свої поетичні твори. За кожним разом, коли я його відвідав, відчитував мені їх і хвалився ними. „Ось воно як!" — казав, ховаючи свій альбом до скриньки з двома колодками.

(Д. б.)

запит, хто стукає, парох почув, що „поліція з І." Не довго надумуючись, парох вийшов на веранду, щоб відчинити їм двері, однак додумався, що це якийсь підступ, бо щож може жадати від нього поліція з І., що не належала навіть до тої волости, якої парох був заступником війта. В тім менті, як парох так розміркував, хотів вернутися, коли нараз крізь скляні двері впали два стріли. Парох упав ранений на землю. Вибивши шиби у дверях, бандити відчинили собі двері, ввійшли до середини та знущались над раненим, який швидко потім віддав Богові духа. Доконавши того „геройського" вчинку бандити почали грабити й красти, що їм попало під руки.

Так упала жертвою доносів, наклепів і сліпої ненависти тих, що хотіли ополячити і здеморалізувати українське село, невинна, щира, чесна та працьовита людина. Вправді злочин цей пімсила влада, бо виловила всіх справників того бандитського вбивства, (м. ін. знайшла у бандитів кілька бочок грошей у більоні, що були заховані в глубоких керницях), але духовник не відзискав життя, а село не відзискало свого невтомного душпастиря.

Ом. Кос-ин.

За відповідний драматичний репертуар

Осяги драматичного мистецтва у б. Польщі характеризує найкраще факт, що в останніх роках була лиш одна-однісінька опера. Коли так стояли справи у владного народу, годі дивуватися, що театр гнобленного народу стояв невисоко — нижче ніж яканебудь інша царина мистецького життя, яке не зважаючи на дуже важкі умовини, на загал плило доволі повним руслом. Без саль, без субвенцій, без змоги запевнити акторам мінімум людського істнування, наші театри мусіли жити з дня на день, з одною журбою, щоб догодити публиці — і то якнайширшій — щоб якось повязати зі собою кінці нужденного буджету.

В таких умовинах годі було думати про пробоєвий репертуар, про експериментування, про виховання публики, підтягнення її смаку. За малими вимками наші мандрівні театри, не могли мріяти про справжнє мистецтво — вони давали лиш розривкові імпрези „для науки і розваги".

В першу чергу для розваги. Незгірше субвенціоновані польські театри здебільша вдоволювалися шабльоновими оперетками та плитенькими фарсами — нічого дивного, що подібно виглядав репертуар наших бездольних театрів, з яких деякі їздили по селах, черпали ще і з рідного веселого репертуару, багатого у народні співи, танки, та гумор натхнений „малоруською хитрістю" і чаркою.

„Для науки — себто з виховними цілями — йшли побутові та історичні песи. Без сумніву, не зашкодило показати на сцені трохи фолькльору там, де він заникав під впливом міста — ще сильніший виховний вплив повинні були мати історичні песи, що нагадували славне минуле. На жаль під виставою історичних костюмів не все можна було дошукатися справжньої виховної думки, рідко можна було почути бадьорий тон — занадто частим ляйтмотивом було „ой падочку ти мій нещасний, ой лишенько моє"...

Можна було вибачити ту недостачу позитивного виховного змісту — важче було вибачити негативний зміст — от хочаб поблажливе трактування пянства, яке репрезентував звичайно симпатичний, веселий, добряга дядько »під газом«. На історичних песах мали ми нагоду слухати змістовних, гідних доброго політрука, промов Ганджі Андибера на тему „класового освідомлення" козаків-нетяг проти гетьманів та інших дуків-серебряників — деколи доводилось почути ще щось кращого. Лице лупалось мені від сорому на одній неграмотній інсценізації Пушкінової „Полтави", де симпатичний актор у ролі Орлика переводив „переслухання 3. ступня", щоб довідатися від Кочубея, де він сховав свої скарби...

Взагалі інсценізації повістей та поем були мало вдатні. Вибираючи повість до інсценізації, автор не ставив собі питання, чи цю повість можна вмістити у вузькі рами 3—4 відслон, чи має вона драматичні вальори. Виходили з того серії відірваних сцен, получених не спільною акцією, а безконечними перервами для зміни декорацій, в яких артисти не грали, а рецитували монольоги або оповідали собі про те, що діялося десь поза сценою. Коли повість була за довга, її ділили на декілька серій — мов старі фільми.

Наші інші письменники останніми часами рідко бралися до драматичних творів; правдоподібно відштовхували їх скромні сценічні можливости, недостача театрального середовища з відповідною атмосферою, низькі гонорарі. Зате широкий розмах до драматичної творчости мали безчисленні ґрафомани, шукаючи заспокоєння амбіції або джерела прожитку. Той чи інший бідняга, що не мав як на хліб насущний заробити, нагадував собі, що він вміє писати — каліграфічно, часом навіть граматично, тому брався писати... сценічні твори, на які розмірно легше було знайти видавця з огляду на великий попит, який творила безліч сільських аматорських гуртків.

І це саме було найсумніше: ідейна сільська молодь видавала гроші на безвартісний хлам, опісля виставляла на сцені речі, які лиш викривлювали вроджений нашим народнім масам естетичний смак.

Пощо писати про такі немилі справи — спитаєте — коли вони вже за нами, коли те все залишилось по тому боці Сяну, а тут ми не маємо нічого з нашої дотеперішньої драматичної творчости? Тому саме — відповідно — що не маючи нічого, мусимо починати від „А", мусимо дати нашим драматичним гурткам якесь мінімум як найскорше, а коли не узмисловимо собі виразно наших дотеперішніх недотягнень, можемо в поспіху повторити їх. Суцільно зорґанізовані на авторитарних засадах, маємо змогу порядкувати пляново своє культурне життя і тому можемо охоронити нашу книжкову продукцію від засмічення, можемо подбати, щоб та невелика скількість драматичних творів, які поставимо до диспозиції нашим драматичним гурткам, вповні відповідали всім вимогам.

В першу чергу вимогам в и х о в н и м. Сцена мусить стати одним зі засобів, що мають вилікувати наші маси з апатії, залякання, комплексу меншевартости, внутрішніх роздорів.

Але годі замикати очі й на е с т е т и ч н у сторінку репертуару. Давати позитивні гасла в неохайному, немистецькому оформленні — це значило б легковажити наш нарід, уважати його темною масою, для якої недоступні естетичні враження. Таке становище дуже кривдило б наше село, яке вже самим народнім мистецтвом виявило свій смак та естетичну культуру. Нам не байдуже, чи наші селяни носять народні одяги, чи міщанську тандиту; чи у сільській хаті висить добра репродукція, чи ярмарочні богомази; тому не можемо бути байдужі і на те, чи наш селянин бачить драматичне мистецтво, чи примітивну шміру.

Мистецька творчість неможлива наборзі, ще й до того в наших умовинах. Тому при видаванні драматичних творів краще зрезиґнувати з ориґінальних імпровізацій, писаних на коліні; краще видати — після деякого ретушу — дещо з давнішого репертуару, або переробити, достовуючи до наших умовин, деякі твори з чужої літератури.

Г. Б.

—o—

Зимова допомога це найважливіша справа. Памятайте про бідну дітвору, про жертви війни, хворих по лікарнях і братів, що ждуть від Вас помочі!

Р. ГАРТ

Зустріч

Широкий хідник одної з головних вулиць Праги не міг помістити юрби перехожих. Всім було спішно, просто мало хто не звернув уваги на високого, худерлявого чоловіка, що поволі простував собі хідником. Серед цієї добре одягненої, великоміської юрби він зразу впадав у вічі зприводу свого драного, білого, виголодженого обличчя. Прохожі раз-у-раз оглядалися на нього, та йому було це байдуже, йому не було спішно.

Іванові Денисюкові, безробітному, бездомному злидареві, не було спішно.

Він повернувся круто вбік і трохи не збив із ніг добродія в дорогому кожусі, що саме виліз із свого авта тає намагався перейти хідник.

— Вибачайте! — глянув винувато на добродія й ураз подався взад із дива.

Добродій у дорогому кожусі, інженер Василь Данич.

— Іване! — гукнув на радощах.

— Василь? — звів брови Іван Данилюк. — Ти?

Старі товариші, після довгих літ розлуки, випадково стрінулися на вулиці й щиро стискали собі руки.

Перехожі задивилися на цю незвичайну картину, не розуміючи, що спільного мав цей джентельмен у дорогому кожусі з таким обідранцем?

Товариші ще мовчки стискали собі руки й тільки дивились на себе.

Чужинець — Іван Денисюк почувався наче людина, що виграла великий льос на льотерії. Хоч і його горда вдача не веліла йому зрадити божевільної втіхи, що забушувала в його мізку, про те він дивлючись на свого колишнього вірного товариша Василя не міг не посміхнутися від щирої душі, до чарівної візії, що раптом розгорнулась перед ним. Йому ввижалась тепла кімната в товариша, Свят-вечірний стіл із ялинкою й їжа, їжа, багато їжі! Чарівна візія голодного й обдертого бурлаки Івана Денисюка.

Василь Данич після перших відрухових радощів зприводу стрічі з старим, добрим товаришем, запримітив знечев'я дивні погляди очей перехожих, що звідусіль обсервували його.

Інженер Данич захвилювався. Він запримітив теж свою незручну позицію біля обдертої й злидарської постаті Івана Денисюка.

Його очі забігали нетерпляче, неспокійно й він ледви був у силі кинути незручний запит:

— Що ж ти, чоловіче, робиш? Як поживаєш?

Іван Денисюк мовчав

Він раптом перестав усміхатися.

Чарівна візія щезла.

І. Денисюк раптом також запримітив те, що запримітили були вже досі всі. Запримітив цей дивний мур, що відгороджував його, бурлаку від Василя, від усіх.

Він мовчав.

— Говори ж! — настоював нетерпляче Данич. — Що є з тобою?

Він помітно що раз то дужче бентежився. Він сердився вже на сліпий випадок, що виставив його оце на позорище юрби. Адже Іван міг найти його дома й там можна було без зайвих свідків привести його жахливу ґардеробу й вигляд до порядку. А тепер — прилюдне позорище...

Данич знову оглянувся й винувато скривив губи.

— Ми стрінулись у дуже невідповідну пору... — заговорив поквапцем.

— Правда твоя. — добавив за нього Іван. — Та й місце не підхоже, ну й обставини не мудрі...

— Ти не розумієш мене... — оборонявся Данич. — У мене часу обмаль. Все інше пусте... Тільки бачиш... Ага, сьогодні Свят-Вечір. Де будеш на вечорі?

— У пасажі „Люцерна"! — посміхнувся глумливо Іван.

— Ти запрошений туди?

— Де там! — заперечив Іван. — Я сам запросився туди.

З голосів преси

Черчіль втомлений та огірчений

В англійському парляменті говорив знову Черчіль, зясовуючи цим разом положення воєнної продукції Англії. Цю знаменну промову реферує саме штокгольмський кореспондент „Ноєс Вінер Тагблят"-у за достовірними інформаціями шведських кореспондентів з Лондону:

„Черчілеві не вдалося у своїй промові розвіяти атмосфери зневіря та затрівоження, що залишилася в Англії після останньої промови робітничого лідера і міністра праці Бейвина. Навпаки, у виводах Черчіля можна було виразно вичути втому, а навіть щось у роді огірчення. Він виступив знову проти впертих голосів, що різко критикують зусилля уряду щодо перемоги продукційної кризи. А проте не вдалося йому найти іншої відповіди, як тільки виправдування: „Краще ми не в силі зробити".

Щоби зясувати поганий настрій і внутрішню непевність Черчіля„ вистане повторити останні слова його промови: „Я далекий від того, щоб розмальовувати рожеву картину сучасности і майбутности нашого народу. Не думаю, що маємо підстави цю дійсність і це майбутнє змальовувати в інших красках ніж найтемніших, в час, коли наш нарід, наша держава, та на ділі ввесь англійський мовний світ переживає безмірно задушливі та грізні хвилини. Я також спроневірився б своєму обовязкові, якщоб хотів запевняти, що майбутність з усіми своїми страхіттями не дає також причини для втоми і зневіря".

Ці безперечно дуже характеристичні слова і твердження вдалося Черчілеві ослабити хіба тільки проханням, щоби критикували його помірковано та щоби зрозуміти розпучливі зусилля його уряду, а далі дуже скромною заявою, що Англія входить вже у своєму продукційному ритмі у „воєнний такт". Решта його промови, якщо вона торкалася головної теми оборони дотеперішньої господарської і продукційної політики уряду — була виключною оборонною невдач та наполовину вдатних експериментів. Вона все завертала до одного: що винайти або сотворити щось інше, під теперішню пору неможливо. І так, на погляд Черчіля, крик за „фельдмаршалом народнього господарства" є ілюзоричний, бо такої людини попросту в Англії нема. При цьому він постійно натякав, що його годі у цьому брати під увагу, бо він вже тепер вповні перетяжений іншими справами та воєнною політикою.

Що торкається продукційного ритму Англії, який тепер перейшов у „воєнний такт", то Черчіль не зумів сказати практично нічого іншого як тільки те, що кількість занятого робітництва „є на кілька тисяч більша, ніж у 1918 р." Таке вповні оманне порівнання з часом, коли війна була далеко не так змеханізована і технічно складна, як нині, не могло очевидно нікого в Англії переконати. Черчіль сказав дальше з повною ясністю, що проблема: скільки літаків і моторів до них, Англія в силі вибудувати — є проблемою життя і смерти для англійського острова, а то й для англійської війни взагалі.

Врешті було цікаво дізнатися від Черчіля, що проблема максимального використання робочої сили для воєнної продукції дійшла вже до тої межі, що зударяється зі запотребуванням людей для війська. Черчіль ствердив понад усякий сумнів, що запотребування людей для воєнної продукції є важливіше. Тому зажадав він від команди армії та летунства — за винятком морської фльоти — щоби обмежили свої адміністраційні та технічні, отже небоєві особові склади. Таким чином премієр до деякої міри офіційно заявився за становищем Бейвина в його конфлікті з англійською начальною командою армії. Те, що у цій справі не договорилися поза мурами англійської фортеці за 16 місяців війни, дає також змогу зрозуміти причини втоми та огірчення настрою Черчіля".

Знаменні маневри в Америці

Від понеділка, 20 січня, 6. год. ранку до пятниці 24. ц. м. відбувалися в чотирьох стейтах Злучених Держав протилетунські маневри, яких висліди мають стати підставою для організації протилетунської оборони Америки на... випадок війни. Начальний провід маневрів віддали генералові Чаней, який в останньому розці простудіював протилетунську оборону в Англії. Ось, що пише про ці цікаві маневри „Франкфуртер Цтг." у каблевій кореспонденції з Ню Йорку:

„У протилежности до протилетунських вправ у невтральних державах Европи не пристосовують тут ні затемнення, ні втечі до сховів, ні пожежного поготівля, ні врешті першої допомоги раненим. Вся увага зосереджується на своєчасному спостеріганні та зголошуванні про наближення літаків. Для тієї мети зорганізував „Американський Легіон" 10-тисячну армію спостерігачів з цивільних людей та прибережної сторожі, яких розмістили на 700 обсерваційних точках у смузі 18.000 кв. миль. Ці точки находилися у великих містах на хмародерах і вежах, на морському узбережжі, на горбах і глибоко внутрі краю на фермах та сільських, відпочинкових клюбах. Окремі обсерваційні точки були віддалені від себе на яких вісім миль. Спостерігачі дістали формулярі, на яких повідомляли військові штаби в Бостоні та в Ню Йорку про кількість спостережених літаків, кількість моторів, висоту лету, напрямок, віддалення та про те, чи бачили їх, чи тільки чули їхній лет. Телефонічні розмови за гаслом „Арм флаш" дістали першенство перед усіми іншими розмовами. В централях в Ню-Йорку та в Бостоні збирали мішані, старшинсько-громадські штаби всі повідомлення, зазначували їх на мапах та керували протилетунським вогнем.

Вправи пройшли майже неспостережно у всіх чотирьох стейтах, бо участь у них на цілому просторі брало лише 15 бомбових та 63 стежних літаків. Таким чином вимога незвичайно бистрої сторожкости була доволі велика. Це ж і було головною метою маневрів, бо в Америці істнує погляд, що великанські простори Злучених Держав приневолить децентралізувати протилетунську оборону та зробити її більше еластичною, ніж напр. в Англії".

Як пройшли ці маневри, покищо невідомо. Всеж таки вони дуже характеристичні для американських настроїв та тактики вічного залякування громадян маревом „ворожого нападу на Америку". Виходить, що інтервенційні кола в Америці не припиняють своєї пропаґандивної роботи.

— Я гадав, що може тобі теє... — зацитував інженер Данич.

— Ні! — відрубав твердо Іван Денисюк. — Мені нічого не „теє"!

— Бачиш...— витягнув годинник Василь Данич і знову оглянувся. — У мене...

Він раптом урвав і з помітними радощами вклонився якійсь молодій дамі.

— Пане інженер! — закликала дама. — Вибачайте на хвилинку!

Інженер Василь Данич зловив обіруч руку Івана Денисюка й щиро потрусив нею.

— Вибачай, Іване! — прощався швидко. — Я мушу, бачиш... Веселих свят тобі й усього найкращого!

— Ну, ясно, що веселих свят! — похитав головою Іван. — Сердечне спасибі! Навзаїм!

Інженер Василь Данич підбіг до дами, що наче янгол із неба вирятувала його з немудрого положення. Згодом він провів її до своєї „Татри" й вони поїхали собі кудись...

*

У чепурній, модерній їдальні, в віллі інженера Данича гості кінчали вечерю.

Висока ялинка посеред стола хвалилася десятками різноколірових жарівок, безліччю солодких і блискучих цяцьок, золотими й срібними намистами.

Із бенкетного гамору вистрибнув ізнеччев барітонове сольо:

„Видить Бог, видить Творець,
Що ввесь мир погибає..."

Гості підхопили хором. Коляда вбилась у силу й прожогом протискалася крізь шиби кудись у засніжений сад.

Гості раділи наче діти й золотий гомін утихи й радощів кружляв янголом по салі.

Тільки господар, інженер Василь, не радів чогось. Він ухопив голову в долоні й повагом міркував щось.

Враз він махнув рукою.

— Годі! — промовив.

Гості наче на команду втихли. Вони ж добре бачили, що він увесь час чогось без гумору.

Всі втихли й нашорошились.

Господар вяло посміхнувся.

— Як хочете, — забалакав поволі — то казку вам розкажу. Свят-вечірню казку.

— Давайте! Хочемо! — загукали всі.

— Було собі двох товаришів вірних і добрих, — переказував господар. — Разом воювали вони, разом бували на возі й під возом. Аж урешті не стало війни. Не доводилось вірні товариші нічого доброго, пішли скитатися на чужину. І чого не зуміла доказати війна люта, те зуміла чужина. Розлучила товаришів вірних і пішли вони окремо своїми дорогами. Один забагатів, другий тільки сорочку драну носив на собі. Минуло багацько літ і оце раз вони стрічаються. А був це Свят-Вечір. Та цей багатий стидався вже свого бідного товариша й навіть побалакати собі з ним довше в нього не було великої охоти. І пішли в той Свят-Вечір вірні товариші знову окремими шляхами, один на свою багату вечерю, другий...

Василь Данич зловився за чоло й урвав свою казку.

— Вибачайте, мої гості, — заявив — Мушу покинути вас!

Хтось підвівся й собі:

— Ми ж і так умовились, — обізвався — що після вечері в інженера, всі на вечерю до мене!

— Правда! Правда! — загуло навкруги — Ідемо до тебе!

*

Дві години опісля два гості в дальній віллі Данича счиняли стільки бешкету, що й гості з „першої" вечері.

Один із них був у білому, драному, літньому порохівнику.

Вони втихомирились аж тоді, як за вікном раптом загомоніла могутня хорова коляда, що силоміць намагалася пролізти крізь в кімнату.

„Нова радість стала,
Що ще не бувала..."

Це верталися гості інженера Данича.

—o—

ВІЙНА В МИНУЛОМУ І СУЧАСНОМУ

Середземноморський воєнний театр

I.

Сучасна фаза війни проходить здебільша у формі повітряних налетів та торговельної блокади на морі. Лише на Близькому Сході і в Африці йдуть комбіновані суходільно-морські та повітряні дії при допомозі всіх боєвих засобів, від кінноти й їздців на верблюдах до модерних танків, від озброєних торговельних та прибережних суден, до лінійних кораблів велитів, від легких літаків до літаків твердинь. У цих операціях приймають участь різномані́тні та різноколірові контингенти двох кольоніяльних імперій. Ці операції проходять в дуже складнім стратегічнім та політичнім положенню, тому вони найцікавіші та найбільше повчальні.

Середземне Море, — що для обох противників, які діють на Близькому Сході, є головною комунікаційною артерією та маневровим тереном — можна поділити на три басейни: західній — від Гібральтарського просмику та еспанського побережжя до західніх берегів Апенінського півострова; середній — від цього півострова, Сицилії та Мальти до берегів Пельопонезу та східній — від цього останнього до берегів Малої Азії.

Щоб оцінити воєнні можности обох противників у цих басейнах, необхідно зазначити, що при сучасній техніці, міцність морських сил позначується не лише кількістю та міцністю боєвих одиниць, що ними користується кожна з воюючих сторін, але й базами, що в них ці боеві одиниці, — надводні, підводні та повітряні — можуть поповнювати свої засоби, зокрема переводити найконечніші направи.

Після кожного сучасного морського бою модерні кораблі, навіть не ушкоджені в бою стрільнами чи бомбами, тратять подекуди свою боездатність, розгойдані від своїх власних стрілів, зокрема від стрілів підчас скорої плавби, коли ведеться бій. Тоді корабель тратить на точности, досконалости прицілу, справности кермування і т. д. Коли ж корабель дістане поціл стрільна, тоді приходять неминучі порухи, як то буває і в людському організмі, після зовнішнього удару, навіть не ушкодження, так, що направа корабля після кожного бою конечна. І не лише після бою, але й після плавби, зокрема підчас бурі, модерний корабель потребує направи на спеціяльно приготованій базі. Ці направи тимбільші та складніші, чим більший та досконаліший корабель. Те саме діється і з літаками.

Значіння баз велике, хоча би тому, що боеві одиниці можуть пересуватися, їх можна зосередити в деяких районах, а бази непорушні. Творення нових баз вимагає таких передумовин, що підчас війни годі про них і думати. Бази, як такі, є тою канвою, на якій опісля мережать морські стратеги. Маневруванням можна подужати й міцнішого ворога, але лише тоді, якщо для цього маневрування є передумовини базування.

Під оглядом базування у західньому басейні Середземного Моря Англія має лише дві бази — Гібральтар і Мальту, розміщені на самих границях цього басейну. Гібральтар далекий від італійських баз, тому він хоча і забезпечений від італійських налетів та підводних суден, проте своїм віддаленням зменшує і своє значіння як опірна база, тому що засяг її обмежений лише на частину басейну, не доходить до Корсики і Сардинії. Мальта хоча дещо ближча до італійських баз на Сицилії та шляхів до Лібії і Киренаїки, але вона охоплена засягом італійських баз, звідкіля заєдно її бомбардують, а тому не може бути вигідною базою для великих кораблів, лише захистом для англійських підводних суден, які по суті не можуть мати рішальної значіння для ширших морських операцій у західньому басейні. Проте інакше виглядала би справа, якби Англія могла користуватись французькими базами — Марсилією, Тульоном, Корсикою та базами Альжиру. Тоді положення різко змінилось би на некористь Італії. Це було мабуть і причиною, чому Італія довший час не виповідала війни Франції, а виповіла її щойно тоді, аж стало ясним, що французькі бази не зможуть довший час служити Англії. В західньому басейні рішучу перевагу в базуванню має тільки Італія, зі своїми не лише висуненими передовими базами на Сардинії та Сицилії, але й добрими, зовсім скритими базами на Апенінському півострові, та дещо слабшими в Африці.

У середньому басейні обидва противники мають бази, майже рівної міри, зате у східньому деякі англійські бази — як в Олександрії, у Порт Саїді, Гайфі — кращі щодо їх оборудування. Зайнявши грецькі бази, Англія також поправила своє положення, зокрема зайняття Крети підсилило африканські операції, так, що останній італійський відворот в Киренаїці безумовно звязаний із широкими можливостями англійської фльоти випадів із Крети на крила оборонних позицій Киренаїки. Італія має в середньому басейні низку баз, розкинутих на побережжі Апенінського півострова, в Сицилії та на берегах Сиртського заливу в Африці, але у східньому має лише Додеканез, що лежить між англійськими й грецькими базами та своїм значінням подібний до Мальти, лише з тією різницею, що Додеканез це велика ґрупа островів, яку не так легко бомбардувати як Мальту.

Отож зясовуючи все те, можемо провести лінію, що розмежує не фронт, а краще сфери вигідніші одній чи другій воюючій стороні та яка проходить від озера Поспанського на кордонах Альбанії та Юґославії на Санта Марія ді Люча, далі прямою до Бенґазі. На захід від тієї лінії має перевагу у стратегічних можливостях Італія, на схід Англія. Та є можливість при допомозі тактики і засобом збройних сил усіх типів перехилити перевагу в цей чи той бік.

ВСЕВОЛОД ПЕТРІВ

Модерне ведення війни, і на суходолі і на морі, відзначається невідомою досі питоменною рисою, а саме „заскоченням". Воно може мати оперативний, тактичний, але передусім технічний характер. В історії воєн всі епохальні успіхи були звичайно успіхами такого заскочення, несподіванки. Як приклад на це в морській війні, вистарчить навести наскок фльоти Нельсона на французьку фльоту біля Трафальґару. Тактика Нельсона противорічила всім відомим тоді законам воєнно-морського мистецтва, та всеж таки, чи краще саме тому, вона довела до повного спантеличення ворога.

Суттю німецького способу ведення морської війни й одночасно таємницею німецьких успіхів, являється зразкова співпраця між поодинокими родами зброї: лінійників, нищильників, підводних і швидкоплавних човнів, та не в останій мірі летунства й сухопутних військ, як це мало місце в Норвеґії. Особливо малі морські одиниці, передусім німецькі підводні й нові швидкоплавні човни, якщо не паралізують, то в усякому разі роблять дуже рисковною всяку акцію важких англійських лінійників, тих властивих носіїв англійської морської потуги. Сам англійський премієр, Черчіль, оправдував невдачу англійської фльоти у норвезькій акції тим, що всяка акція там була дуже рисковна. Могутня фльота німецьких підводних човнів не тільки змушує до безчинности англійські лінійники, але уможливлює тотальну протибльокаду англійських островів, отже смертельно загрожує самій Англії. Твердження, що засяг діяння підводних човнів є розмірно малий, нині, коли Німеччина має до розпорядження всі норвезькі, голяндські, бельгійські й французькі бази, — немає ніяких реальних основ.

Акцію підводних човнів ідеально доповнює німецьке летунство, що займає нині безперечно перше місце в світі. Це черговa смертельна загроза для англійських великих морських одиниць. Саме летунство, завдяки великим можливостям несподіваної атаки на ворога, стало нині одним з найбільш рішальних елементів у морській війні. Новою й не менше небезпечною німецькою зброєю проти англійської фльоти, являються німецькі швидкоплавні човни. Вони можуть розвивати швидкість понад 45 вузлів і нині вони в німецькій фльоті особливо сильно заступлені. Вони тимбільше небезпечні, що можуть випускати свої торпеди з безпосередньої віддалі, самі творять дуже малу й невдячну ціль для ворога, а в додатку їх можна без більшого труду серійно масово продукувати.

Німеччина впродовж розмірно короткого часу, вже може похвалитися направду великими успіхами у морській війні. Тонаж затоплених ворожих кораблів вже переступив 8 міліонів тон, отже число, що них в часі світової війни Німеччина могла виказатися аж по 3 роках. З другої сторони знову майже ніякими морськими успіхами не може виказатися Англія, бо Німеччина завдяки відповідній своєчасній господарській підготові могла свою морську торгівлю майже зовсім зупинити так, що Англії взагалі бракує на морю відповідного обекту до атаки.

Модерня морська війна

Стратеґія морської війни не знає якихось загально істнуючих правил. Вона, подібна як і стартеґія суходільної війни, залежить кожночасно від цілої низки чинників, а її успіх залежить від того, як хто ті чинники вміє використати. Традиційні методи й досвіди в морській війні Англії, нині вже без сумніву заводять. Кожний ставляє собі нині питання: Як це могло статися, що Німеччин, не вважаючи на більше, ніж десятикратну перевагу англійських морських збройних сил, всеж пощастило обсадити величезні побережні простори Норвеґії, Бельгії й Франції і що вона на тому цілому, довгому на поверх 4.000 кільометрів фронті творить собі щораз нові бази? Відповідь може бути тільки одна: англійська фльота, хоча більша й сильніша, показалась безрадна й безсильна супроти німецьких операцій.

Все воно свідчить про те, що й на морі, і на суші й повітрі, теперішня війна радикально різниться від минулих воєн і хто наставляється вести морську війну за старими зразками — мусів розчаруватися.

—o—

Література й Мистецтво

Простір

**Простір гірський мене легкістю вабив,
а степовий розпинав мої груди.
Кожному з нас, що підляг його звабі,
він озолочував трудень.**

**Кожному з нас, що від берега тиші
виплив у вир, де невблагані змаги,
милим ставав, коли серця не лишив
гін здобування й відваги.**

**Синьо він цвів, то рожево, то тьмяно,
в бурях назустріч, як велетень дужий,
кидав він громом, колов блискавками,
щоб осіняла нас мужність.**

**Душі сталив він, вщіпивши напругу
в мязи, що ствердли на крицю, і нерви,
щоб лиш зросли, щоб зростали удруге
у непобідні резерви.**

(Із збірки »Моя весна«)

Щоб пісня її „перуном вдаряла“

Минулий 1940 рік приніс українському світові вийнятковий ювілей: 100-ліття появи „Кобзаря" Т. Шевченка. Цей ювілей відсвяткувало українське громадянство так, як на це дозволяла його тодішня спроможність.

Сьогодні перед нами ювілей, що попри нього ми не можемо пройти мовчки. Саме 13. лютого ц. р. минає рівно 70 літ від народження — по словам Франка — „чи не одинокого мужчини на всю Україну" — народження Лесі Українки. Якось дивно, що всупереч існуючому в нас культові минулого й його постатей, ми тепер щораз частіше проходимо мовчки попри роковини, що все ж творять окремі сторінки нашої історії.

У минулому році ми призабули про 40-літні роковини многоважної, зокрема для сучасного нового українського світу, появи відомої брошури Миколи Міхновського, оцього „Вірую", що за нього довгі роки по сьогоднішній день ідуть безперервні й найвищі жертви.

Таксамо чомусь поза полем нашого бачення залишаємо тепер роковини, що до них вже заздалегідь треба було готовитись і що під їх знамям повинен пройти якщо не 1941 рік, то бодай місяць лютий, роковини, що повинні стати стихійним виявом сучасного українського світа й нової, в нашу добу твореної й такої тепер гострої *туги* нації, спрагнутої тієї дії, що про неї заєдно мріяла й задля якої заєдно горіла оця небуденна, хоч квола жінка.

В 1922 р. писав Д. Донцов: „Серед численних літературних ювілеїв останніх літ ми не зустрічаємо ювілею Лесі Українки. Але є ювілеї й — ювілеї. Одні — ювілеї народин або смерти, що проминають ледви помітно, не збуджуючи в святочній громаді ні захоплення, ні відгомону. Це офіціяльні урочистості патріотичної суспільности, що вміє шанувати своїх великих і твердо памятає календарні дати. Але є й інші ювілеї: коли відкинутий сучасниками, зроджений для інших часів — виривається з кігтів минулого й ставляється на недосяжну височину. До таких несподівано воскреслих належить і Леся Українка...".

Оці слова писані тому вже майже двадцять літ і як не дивно, вони ще й сьогодні так надалі актуальні, сьогодні, коли стоїмо в обличчі вже не 50, а 70-ліття народин поетки. Очевидно, не можна сказати, що Леся Українка ще й досі відкинута та неоцінена. Саме в останніх 20-ти роках, головно по появі відомої праці Донцова („Поетка українського рісорджіменту"), розуміння й культ Лесі прибрали безперечно на силі. Та все ж, хоч і належить вона — по словам Донцова — до несподівано воскреслих у нашій епосі, якої прихід вона віщувала й якої прагнула, то все ж залишилася вона ще чужою, чи — скажім інакше — тільки зрозумілою, але все ще *несприйнятою*. Зрозуміння — це тільки пізнання, розумовий процес; сприйняття ж обумовлене *психічною созвучністю* між творцем слова й його сприймачем.

І саме не тільки зрозуміти, але сприйняти Лесю, сповнитись тим внутрішнім горінням, тією внутрішньою динамікою, якою сповнена була вона — оце той основний момент, що повинен і мусить лягти й у цьогорічне святкування 70-тих роковин народження авторки „Боярині" і „Кассандри".

*

Передчасно говорити сьогодні ширше про „безумну пісню", про „зброю іскристу" Лесиного слова.

Покищо нашим завданням пригадати про близькі роковини й пригадати це гаряче бажання, що його плекала й залишила нам поетка: щоб слово її поплило й „до вбогих сіл" і там „луну будило, краяло серця, промінням ясним, іскрами, блискавицями палкими стало".

Щоб „тверду крицю" її пламенного слова не тільки зрозуміли, але й сприйняли оті, ждані нею в майбутньому „брати невідомі", та щоб її „меч двосічний туги" рвав нас „через дикі дороги тернисті" на оте „...верхівя, що так палає золотим пожаром"! Щоб її „шалена пісня" стала вже таки й нашою піснею.

Б. Данилович.

Наш літературний дорібок у 1940 році

ПРОЗА.

Справа так стоїть, що можемо говорити тільки про літературний дорібок у Великонімеччині, тобто в Генеральному Губернаторстві, Протектораті і в Райху. Все, що тут появилося за 1940 рік, можна почислити, як то кажуть, на пальцях. Всього-навсього кільканадцять книжечок. Та цікаве, що Ген. Губернаторство дає мистецьку прозу, а Протекторат поезію (вірші). З Райху дійшли до нас тільки наукові твори (словники та Лербух). В Ген. Губернаторстві виступило із своїми творами всього трьох авторів. Найпродуктивніший з них був цього разу Р. Єндик, бо випустив аж три збірки новель: **„В кайданах раси", „В зударі з життям" і „Зов землі"**. Нові його збірки, окрім тематики ,не вносять нічого нового, коли маємо на думці — мистецькі досягнення, при цьому там багато передруків зі журналів. Нове, що вносить автор, це переважно нові теми з життя чужинців у Берліні (**В кайданах раси, Чай націй, В пивниці Авербаха** і ін.), з македонського революційного життя тощо. Але він ці теми використовує не на те, щоб показати побут, якісь звичаї, чи просто щоденне життя чужинців, а тільки, щоб провадити багато філософічних розмов, і ними виявляти свій філосовсько-раситський світогляд, свої „вічні" погляди на такі чи інші справи. Тому такі твори дуже часто з літературою йдуть у розріз, бо й мало мають із нею спільного. Якби автор не вплітав сюди еротики, то дуже часто такі твори не різнилися б нічим від звідомлень, чи філософсько-політичних розправ. Дія в нього зводиться нераз до кількох рядків ,зате цілі аркуші заповнені дискусіями в катеґоричному стилі.

Варто відмітити, що Єндик любить змальовувати сильні постаті. Ніде правди діти, а наша література вбога на такі постаті. Та безперечно і тут автор допускається нераз перебільшення, він узагалі любить перебільшувати людські пристрасті, тимто і не диво, що перебільшує їх тут. Із цим нахилом перебільшувати вяжеться й особлива різкість, що часто переходить у вульґаризм. Слід ствердити, що цей вульґаризм прикметний усім творам Єндика, на яку б то не було тему.

В загальному і Єндик, зосередившись, міг би, якщоб хотів »позбиратися докупи«. Великою перепоною в цьому є те, що він, не вміє, а радше не хоче вести дію. Тому безфабульність, брак живої дії — це найголовніші хиби його творів. Проте розмах має.

В. Кархута **„Цупке життя"** вже раз друкувалося, та польська цензура його не пустила. Це один із кращих творів Кархута на звірячі теми. Тут і дія є (фабули теж нема). Автор уміє вчутися в психіку творених постатей, вміє це показати, а це не завсіди йде впарі. Ця повість, загально казавши, має голову й ноги, але й має душу. Це ота найправдивіша правда, що життя тверде, що повним життям може жити лиш той, хто твердий у боротьбі за істнування — це синтеза повісти.

Автором, що вперше виступив на літературне поле є Ірина Винницька, що написала повість із студентського життя п. н. „Христина". Новістю в нашому письменстві є тема із студентського життя. У Винницької також розмах, й уміння компонувати, та вдаряє в цій повісті ще т. зв. неспівмірність у трактуванні діевих осіб. Коштом одних виростають інші понад свою ролю. Часом авторка не допускає до голосу діевих осіб, не дає їм змоги самим виявлятися, вважаючи, що досить, як вона сама скаже те чи інше про дану постать. Це характеристична риса, якою користувались широко письменники попереднього століття. Сьогодні вона вже не задовільняє.

А проте це дебют доволі вдатний, що дає запоруку надіятись від авторки чогось кращого, тривкішого,ціннішого в майбутньому, бо талант авторка має, а це найважніше.

Оце й усе, що появилося нового в літературній ділянці 1940 р. Окрему ґрупу творять тут передруки давніших авторів, як от вибрані твори Черемшини, Вишні, а також деякі оповідання Стефаника, Мирного, Левицького й ін.

Б. Р-к.

УКРАЇНІКА.

В єдиному тепер у Німеччині славістичному журнал: „Zeitschrift für slavische Philologie", що його редаґує відомий німецький учений проф. Макс Фасмер, появилися в останньому томі за 1940 рік статті О. Бурґгардта про: „Чужих поетів в українському одягу" та Яр. Рудницького про: „Дослідження українських мовних островів". (Бачванського говору в Югославії та української мови в Америці).

Друге видання німецько-українського словника. Опрацьований з доруки Українського Наукового Інституту в Берліні Ганною Наконечною німецько-український кишеньковий словник друкується тепер для другого справленого й поширеного видання. До словника долучена коротка граматика німецької мови для українців.

ЦІННА ПУБЛІКАЦІЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ.

Під головною редакцією професора мюнстерського університету д-ра Гайнца Кіндермана виходить окремими зшитками при співпраці визначних спеціялістів закроєний на велику мірку підручник історії культури: »Гандбух дер Культурґешіхте«. Як 72/73 випуск цього видання появляється історія культури словянських народів. У другому зшитку цього випуску, що саме появився, вийшла праця д-ра Михайла Антоновича з Бреслав п. н. „Kultur der Ostslavien" (Ukrainer, Weisruthenen, Russen). Праця дає обєктивний науковий начерк культури й історії поодиноких східнословянських народів, ставлячи на перше місце українців, як безпосередніх продовжників Києва та його культури. Для німецького читача, що досі звик бачити на сході під впливом ворожої нам пропаґанди одну культуру, відкривається з праці д-ра Антоновича новий світ із трьома культурними обличчями. Преґарно підібраний ілюстраційний матеріял підносить вартість цієї рідкої й небуденної публікації.

(-ана)

Люблин — на допомогу українським студентам

Акція допомоги українському студентству, започаткована Українським Центральним Комітетом у Кракові, не оминула рівнож міста Люблина. Деякі громадяни та інституції почали складати свої жертви вже на початку акції, але щоб надати цілій акції зорганізований характер та зацікавити нею ціле громадянство, з ініціятиви місцевого УДК скликано на день 3. І. ц. р. представників місцевого громадянства на нараду.

По нарадах рішили створити Комісію Д.У.С., якої головою став дир. Юліян Шепарович, а секретарем м-р Роман Ільницький. Одночасно покликали до життя дальші комісії: 1) пропаґандивну, 2) імпрезово-відчитову, 3) фінансово-збіркову, до якої входять по кілька та навіть кільканадцять громадян (-нок).

Всі комісії розпочали негайно свою працю, щоб місто Люблин, як осідок дистрикту та поважний осередок української інтеліґенції, своєю пляновою і систематичною збіркою причинився своїми жертвами на потреби українського студентства.

Пропаґандивна комісія подала негайно такі засади збірки: бажано, щоб громадянство оподаткувало себе постійними жертвами, бодай до кінця шкільного року й тому підписало відповідні заяви, що їх можна дістати та підписати в канцелярії УДК, Украінбанку, кооп. „Мети" та УГАС-у. Одноразові жертви потреб українських студентів не заспокоять. Студенти потребують помочі не лише в зимі, але також і вліті. Друга засада: жертвують не лише заможніші, але загал громадянства, різними жертвами, відповідно до своєї спроможности.

Для зацікавлення громадянства тією справою виготовлено відозви, що їх священики відчитали у православній та греко-кат. церкві та заповіли збірку під церквами на Різдво.

Підготована акція не дала на висліди збірки довго чекати: При різних нагодах поплили жертви на потреби українського студента: Збірка у церкві в дні св. Андрея 17.80 зол., на іменинах інж. Е. Храпливого збірка 150 зол., збірка на Миколая — замість вінка на могилу о. кан. А. Пеленського — 250 зол., збірка серед службовиків Ост-Га замість вінка 250 зол., збірка на Святвечері 104 зол. 60 сот., збірка під гр.-кат. церквою 397 зол., УГАС 500 зол., дир. Мирон Луцький 500 зол., Ревізійний Союз 200 зол., м-р Ценко Микола, як частину заощаджуваних грошей на алькоголі й нікотині, 20 зол. та по 20 зол. до кінця шкільного року.

Отже досі зібрали на цю ціль 2.389 зол. 40 сот., одноразово, та одночасно громадянство підписує заяви на періодичні вплати.

З доручення пропаґандивної комісії в часі Ялинки м-р М. Ценко подав вислід дотеперішньої збірки та зложив подяку за дотеперішні жертви, подаючи одночасно великі потреби українського студентства, яке в числі 840 осіб потребує найменше допомоги около 1 міліон золотих. Однак це не така страшна сума, коли пригадаємо, що наше громадянство по цей бік Буґа і Сяну прокурює річно 27 міліонів золотих (курить 150.000 осіб по 50 сот. денно), а 300 курців у Люблині прокурює денно 300 зол., тижнево 2.100 зол., місячно 9.000 зол. і річно 108.000 зол., отже повинно, якщо не таку саму квоту, то принайменше половину зложити на потреби Українського Студентства. Збірка повинна обхопити ціле громадянство та поодинокі міста, повіти, округи повинні розпочати між собою благородні змагання за першенство, хто більше зложить, так, як тепер змагаються поодинокі повіти чи округи в куренні та пиянстві, в яких бере активну участь також наша молодь та наше жіноцтво.

Подав одночасно, що фінансово - збіркова комісія має докладні адреси всіх громадян і при нагоді пригадається ласкавій памяті поодиноких громадян, якщо забудуть підписати свої заяви. Для тієї цілі молодь зорґанізує щедрівку, а цілий дохід призначить на потреби студентства, а громадянство напевне їх щедро обдарує. Понадто УДК в Люблині видав 2,000 портретів Т. Шевченка, а дохід призначив на потреби українських студентів.

Кличемо одночасно Делеґатури УДК у Люблині, а то в Пулавах, Янові Люблинському, Красникy і Дратові, щоб у себе на місцях зорґанізували негайно збіркову акцію на потреби Українського Студентства на своєму терені та жертви пересилали до УЦК у Кракові, а виказ збірки до УДК в Люблині для евіденції.

ПРИМІР ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ

Дня 16. І. ц. р. явився в канцелярії УДК у Люблині 8-літній Петро Білашюк та просив приняти від нього 13 зол. 50 сот. на потреби українського студентства, як вислід його цiломісячної ощадности грошей, одержуваних від батьків на його потреби. Референт збірки був глибоко зворушений тим благородним вчинком 8-літнього новика, подякував йому за дитячий щедрий дар, який дає доказ великої свідомости цього хлопця та громадянського виховання.

—o—

З концертової салі

Концерт Українського Нац. Хору в Мінхені.

Лискавкою рознеслася між українцями в Німеччині вістка, що Український Національний Хор під управою В. Божика — виїздить з концертами до Німеччини. Мені довелось бути на останньому виступі згаданого хору в Мінхені 21. грудня м. р. Велика саля театру ще неповна. В год. 8.10 на простору сцену виходять в нац. одягах хористи, яких публика з захопленням витає оплесками. Останній виходить дириґент В. Божик. Оплески не вгавають. Ще хвилина — і тишина. Салею несеться милий звук — українські коляди. Слухаю і лину думками там, де ця пісня родилась, що чарує світ. Із сцени несеться голос дзвонів... Публика немов заворожена. Крізь мертвецьку тишину салі — немов з далекої віддалі — із другого села — несеться притихаючий голос дзвону — бавм — бавм — бавм... Все в найбільшім напруженню стараюсь зловити останній звук, який десь розвіявся в повітрі. Тишина. Мов зпросоння будить салю уклін дириґента. Публика прокидується, салею стрясає буря оплесків.

Хвилина — й далі несеться чарівна пісня. Виступає в цілій своїй величній красі. Почаївська Божа Мати, що рятує манастир, чути брязкіт кайдан козаків в турецькій неволі. Відчуваю подих степу і тихий шепіт вітру із листям дерев. Пригадуються чумаки зі своїм бурлацьким життям, і карні ряди стрільців, полонить увагу чарівний птичий хор, серце крає журба коханої і плач матери. А все те по мистецьки виконане.

Треба бути на місці, щоб бачити, з яким зацікавленням, з якою увагою чужинна публика вслухується в нашу пісню. Найменший звук, найтихіший тон ловить і старається затримати у памяті.

Концерт доходить кінця. Остання пісня. На салі направду буря оплесків. Публика встала з місць, але не виходить. Вона хоче ще раз їх побачити, ще раз почути їх пісню. І вони знову виходять. Співають. Дириґент співає сольо. Голос
Три надпрограмові точки скінчилися. Щирі Мін-
як роса ранньою весною. Мов шовком мережить-
хенці оплесками сердечно пращають любих співаків. Мужчини й жінки ґратулюють дириґентові В. Божикові, пращають і бажають всього найкращого.

М. Механик.

Вістки зі світу

Заклики ґен. Антонеску й Горії Сіми

БУКАРЕШТ, 25. I. — Керманич румунської держави, ґен. Антонеску, видав заклик до мешканців Румунії. З уваги на заворушення на тлі внутрішньо - політичного положення, що їх викликали розходження між урядом і деякими леґіонарськими колами, у звязку зі змінами на провідних становищах в міністерстві внутрішніх справ, — ґен. Антонеску заапелював до румунського народу, щоб він сильно оперся на його авторитет, як непохитного оборонця батьківщини. Разом з леґіонарями повстане новий уряд, до якого ввійдуть люди здібні й відповідальні.

Провідник Залізної Ґвардії Горія Сіма видав наказ до леґіонарів. Він ствердив, що політичне положення у краю вияснилося. Із імені державного авторитету взиває він леґіонарів негайно приступити до нормальної праці, висловлюючи надію, що в найближчому часі настане в краю повний спокій і лад.

Ґен. Антонеску у другій відозві до румунського народу ствердив, що авторитет держави привернено в цілому краю. Він закликає всіх румунів, щоб обєдналися в обличчі авторитету держави, армії, краю й короля. В другому наказі до армії ґен. Антонеску висловив своє признання для постави відділів румунських військ, що причинилися для привернення ладу у скорому часі в цілій державі. Декретом уряду наказано зворот зброї, що була в руках цивільного населення. Одночасно заборонено прилюдні зібрання й віча.

Шеф ґен. штабу армії в урядовому комунікаті називає брехнею звіти закордонної преси, немов то члени румунської армії мали відмовитись виконувати свої обовязки. Життя мешканців Букарешту пливе знов нормально.

——o——

Англійці арештують єгипетських націоналістів

БЕЙРУТ, 25. I. — З Каїра повідомляють, що тамошній командант англійської поліції Расел наказав арештувати поверх 300 членів націоналістичної партії „Молодого Єгипту". Арештування відбулися не тільки у Каїрі, але також і скрізь по провінції. Між арештованими опинився також і професор мусульманського університету у Каїрі Тавфільк Камель ель Мальт. Партія „Молодого Єгипту" змагає до визволення Єгипту з англійської неволі. Перше повідомлення про її діяльність дістала англійська поліція на кілька місяців перед вибухом війни. Тоді то старшині англійської тайної служби Фіцпетрикові доручили наглядати діяльність „Молодого Єгипту. Кажуть, що недавно захопили тайні збори тієї партії у Шібін ель Канатія на північ від Каїра. При тій нагоді мали там знайти багато вибухових матеріялів. Інші сліди знову завели до хати одного урядовця у Мінієч у Горішньому Єгипті, де наче то знайшли зброю. Всі арештовані станули перед воєнним судом.

Токіо посередничить між Францією та Сіямом

ВІШІ, 25. I. — У четвер вечором проголосили у Віші урядове повідомлення такого змісту:

21. I. ніппонський уряд предложив своє посередництво з метою поладнати французько - сіямський конфлікт у справі взаїмної границі між Індокитаєм та Сіямом. Питання границь, що стало причиною згаданого конфлікту, було вже в останніх тижнях предметом безпосередніх переговорів між представником Франції у Банґкоку та сіямським урядом. Та без огляду на те французький уряд погодився на ніппонське посередництво, бо між Фрацією та Ніппоном дружні взаємини, що спираються на французько - ніппонському договорі з 30. VIII. 1940 р. Французькому амбасадорові в Токіо доручили обговорити всі питання, що торкаються способів переведення цього посередництва.

Рузвелт нехтує Ватиканом

ЧІТТА ДЕЛЬ ВАТІКАНО, 25. I. — Кілька днів тому англійська пропаганда пустила вістку немов то Папа звернувся з окремим посланням до Рузвелта. Та ватиканські круги заявляють, що ніхто про щось подібне навіть і не думав. Ватиканські круги зазначують, що Ватикан зовсім очевидно розчарований поведінкою Рузвелта. Кажуть, що в останній своїй грамоті до конґресу Рузвелт багато говорив про свої наче то мирові зусилля. Ватиканські круги стверджують, що Рузвелт не вважав відповідним хоч би одним словом згадати про мирові заходи Папи, а саме про його послання у справі різдвяного припинення воєнних дій та про зусилля Папи, щоби прийти з допомогою воєнним полоненим.

——o——

Рузвелт не рахується з волею свого народу

РИМ, 25. I. — Італійський щоденник **„Джорнале д'Італія"** дістав радіотелеграму з Америки: Статистичний Інститут д-ра Ґелюба перевів анкету між кількасот тисячами мешканців Північної Америки на тему, чи Злучені Держави повинні приступити до війни. Вислід анкети дуже цікавий: тільки **12 відсотків** тих, що брали в ній участь висловилося **за війною.** Одначе американська преса **промовчала** цей багатомовний вислід анкети. Американські щоденники дуже радо розписуються про висліди подібних анкет на інші теми, але тепер вони не згадали ні словом анкети д-ра Ґелюба. Тільки щоденники відомого **пресового концерну Герста** надрукували висліди тіє анкети та зазначили, що північно - американський уряд **не рахується** з думкою й волею **88 відсотків** населення Злучених Держав.

——o——

Лови на комуністів у Лондоні

ШТОКГОЛЬМ, 25. I. — Лондонський кореспондент „Ния Даґліт Аллеганда" пише, що англійська влада приступила до енерґійного переслідування діяльности комуністичної партії в цілому краю. Він підкреслює, що кожного вечора велике число детективів Скотленд Ярду стежить у фабриках, двірцях підземної залізниці, перед сховами, щоб виловлювати комуністів, що розкидують тайно числа часопису „Дейли Уеркер". Досі не відомо, чи детективам Скотленд Ярду вдалося арештувати когось з комуністичних кольпортерів. Акція Скотленд Ярду звернена головно проти цих комуністичних агітаторів, що підбурюють народні маси у сховах. В англійських професійних союзів велике затривоження з приводу т. зв. „лискавкових штрайків", що їх орґанізують час до часу комуністи.

——o——

АНҐЛІЯ КУПУЄ СТАРІ КОРАБЛІ

УОШИНҐТОН, 25. I. — Катастрофальний брак кораблів в Анґлії внаслідок німецької бльокади видно хоч би з комунікату американської фльоти. В ньому згадується про продажу Анґлії 12 дальших торговельних кораблів, що від часу світової війни не були в службі. Продано їх за 2.8 міліонів долярів. Таким чином американська фльота відпродала досі Анґлії 49 старих вантажних кораблів. Анґлійське предложення закупити дальших 20 кораблів уряд фльоти Злучених Держав відкинув.

——o——

ЩОЙНО ДУМАЮТЬ БУДУВАТИ КОРАБЛІ

ШТОКГОЛЬМ, 25. I. — Американська палата послів приймила програму будови фльоти, що коштуватиме 900 міліонів долярів. Одночасно повідомляють, що американська армія й фльота перебрала від початку европейської війни вже 270 пароплавів з торговельної фльоти.

НІППОНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ СТОЇТЬ ЗА КН. КОНОЄ

ТОКІО, 25. I. — У пятницю зібралося в Токіо біля 400 членів ніппонського парляменту, щоби заявити однодушність „воєнного парляменту" з головою уряду князем Коное. У згаданих зборах взяло участь кількох міністрів.

——o——

ВСІ АНҐЛІЙЦІ МУСЯТЬ ПОКИНУТИ НІППОН

БЕРН, 25. I. — Анґлійський уряд наказав свойому амбасадорові в Токіо візвати всіх анґлійських громадян, що живуть у Ніппоні, щоб вони покинули цю країну. З повідомлення анґлійської амбасади виходить, що Анґлія не приймає ніякої відповідальности за безпеку тих, що спізняться з речинцем виїзду.

——o——

Новинки

КАЛЕНДАР

СІЧЕНЬ

26. НЕДІЛЯ — Нед. по Богоявленні.
27. Понеділок — Отців уб. в С.
28. Второк — Павла, Т. Івана.

— ШИРШІ СХОДИНИ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ У.О.Т. у Кракові відбудуться в понеділок 27. січня, в год. 19. в домівці УОТ, Адольф-Гітлер-Пляц 12. II. п. В програмі реферат м-ри Ірини Пеленської: „ЕВОЛЮЦІЯ СВІТОГЛЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ". (1—3)

— ЖІНОЧА ШКОЛА ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРСТВА В ЯРОСЛАВІ починає науку від 1. лютого 1941. Це школа державна, однорічна, з інтернатом при школі. — Господарський Відділ УЦК. (1—3)

— ХАРЧІ ДЛЯ НЕНІМЕЦЬКОГО НАСЕЛЕННЯ КРАКОВА. Від 27. I. — 2. II. 1941 видаватимуть ненімецькому населенню Кракова хліб, цукор, мармеляду на карти II, яйця (на звичайні та карти II), овочевий сок та мило й порошок до прання.

— У СТОЛИЦІ Ірляндії Даблині згорів замок, що був колись осідком британської адміністрації Ірляндії. Дуже багато документів згоріло у міністерстві торговлі.

— ВНАСЛІДОК великої морської бурі, що лютувала біля рогу Терифи, затонув малий еспанський рибальський корабель „Медільйор". Втопилося 5 рибалок.

— НА ПІДМІСЬКОМУ ПАРИЗЬКОМУ залізничому двірці Сартрувій вантажний поїзд наїхав на поспішний поїзд Париж — Нант. Сім ваґонів зіскочило з рейок, три ваґони розторошені. Більших жертв не було, бо особові ваґони були вщерть набиті.

— ЯЗВА ЩУРІВ В АНҐЛІЇ. Лондонський звітовик щоденника „Ню Йорк Таймс" пише, що постійно зростаюча язва щурів в Анґлії прибрала такі жахливі розміри, що спричинює їй великі клопоти. Відколи почалися налети, у зруйнованих і опущених будинках розвелися щурі у великих масах.

— В АРҐЕНТИНІ були великі стихійні катастрофи. Буря вирвала з корінням 40.000 дерев і тисячі телеґрафічних стовпів. Частинно знищені летовища. Бурі й дощі знищили поля й сади. Найбільше потерпіла пшениця, ячмінь, овес і лен. У хвилях рік затонуло багато худоби. Шкода сягає до кількасот міліонів пезетів. Також досить поважні шкоди були в комунікації.

— КРИГА пливе Вислою. Рівень води у Вислі значно піднісся. Якщо мороз не здержить скорого таяння, може наступити повінь.

Короткі вістки

= НІМЕЦЬКИЙ КЕРМАНИЧ ПРАЦІ ҐІРЛЬ прибув на довшу гостину до Праги.

= В ЛОНДОНІ поширюють тайно заборонений комуністичний щоденник „Дейли Уеркер".

— В МАДЯРЩИНІ іменували урядових комісарів для контролі прохарчування.

= ФІНЛЯНДІЯ мала у війні з СССР 10.000 знищених домів.

= КУБА має ввійти до Злучених Держав як складова частина.

= КОНТРАДМІРАЛ КІНҐ іменований головним командантом атлянтійської фльоти Злучених Держав.

= НОВИЙ НІППОНСЬКИЙ АМБАСАДОР у Злучених Державах адмірал Номура відїхав з Токія до Америки.

= НІППОНСЬКІ БОЄВІ ЛІТАКИ перевели нову атаку на Чункін. Бомби впали на дільницю Чічікав.

= МІКАДО прийняв міністра війни ґен. Тоя й міністра закорд. справ барона Гірануму, що склали звіт про військове й внутрішнє положення.

= ДОЗБРОЄННЯ ШВЕЦІЇ НА МОРІ. Шеф шведської воєнної фльоти адмірал Там заявив з проголошенням другої воєнної позички, що шведська фльота буде незабаром значно побільшена. В першому півріччі ц.р. Швеція може виставляти що тижня один малий воєнний корабель. Програма розбудови передбачує будову двох кружляків, більше число нищильників і підводних човнів. Мають побудувати 12 міноловів по 400 тон і 24 мінолови по 50 тон.

= ҐЕН. АНТОНЕСКУ іменував новим ґенеральним директором державної румунської поліції ґен. Леовеану. Новим префектом поліції Букарешту іменований ґен. Мітреа.

= ПОДАТКИ ЗАМІСЦЬ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ. В Румунії появився новий закон, що передбачує для жидів податки за невиконування військової служби.

= НІМЕЧЧИНУ відвідає прогулька керманичів норвезьких професійних орґанізацій. Вони під проводом Танґена відвідають Берлін та головні німецькі міста. Норвежці приїдуть на запросини комісара Тербовена.

= У ЛІСАБОНІ почався новий шкільний рік в Інституті Італійської Культури. Приявні були посли Італії, Німеччини та багато представників наукового світу.

= ЕСПАНСЬКА РАДА МІНІСТРІВ рішила на свойому засіданні під проводом ґен. Франка зорґанізувати оборону країни, залізниці та сухопутних транспортів. Приватні залізниці стануть державними.

Малий фейлетон

Горобчик

Він, Горобчик, вибачайте, поет.

Горобчик, бо безжурний, як горобчик, та й живе Бог-зна яким чудом, та побитом.

Звання поета, признаєте самі, зокрема тепер, абсолютно непотрібне, не кваліфікує сердешного Горобчика до ніякої поважної, бюрової, бухгальтерійної праці.

Так що він, просто, без звання.

Ясно, що коли воно так, то міг би він бути тройгендером.

Але й тут заковика.

Саме поет винятох, тільки й він не може бути тройгендером. Хіба тройгендером у країні фантазії, скажемо, тройгендером доброго гумору. Та й це зайве, бо в Горобчика й без цього завсіди добрий гумор.

Він — оптиміст. Ще виразніше можна сказати, що Горобчик живе, удержується з оптимізму.

Розкопичив якісь старі ходаки, якісь розчалапані „берґштайґери".

— Бачите? — вже трубить скрізь. — Справжня, передвоєнна шкіра! Оріґіналь! Пріма! Та що ви знаєте, де ви розумієтесь на цьому!

У кімнаті в нього само-собою, ледівня. Верхоянськ.

— Як ти живеш тут у цій холодільні? — дивуєтесь. — Чоловіче!

А він приплющить таємно одно око й підморгне.

— Ге, ге! — відріже. — А чи ти знаєш, що якби не цей холод, то я був би такою самою кволою, миршавою, плютократичною креатурою, як ти?

— Як то?! — розсердитесь. — Як то?! Хто плютократична апретура... те креатура...

— А ось, — перебе вам, — подивись, нікчемний, бюрократичний крабе!

І гоп — уже стоїть гориніж, на долонях, то знову перегнеться взад аж до землі наче акробат, а там метелицею застрибає, завертиться в стихійному гопаку.

— А нуко, секретар, а нуко референт, покажи ти, що вмієш такого?! — заглумиться з вас. — І... й канцелярне кодло... А може навкулачки?

Мах і вже ви раптом бачите три свічки воскові й уже ви раптом лежите на ліжечку і пробуєте щоку.

— Де снідаєш, влюбленче Муз? — спитати в нього, то тільки губи зневажливо скривить.

— Скажу тобі, — вияснить, — що сніданок, це власне анахронізм, залишок завміраючої епохи. Одначе, знаєш, я вже надто вріс у традицію й мушу таки поснідати... До чого бик привик...

— Чай? Кава?

— Ні, паста до зубів, — вияснює зичливо Горобчик. — Почистиш уранці зуби пастою й за одним махом потрійна користь: заспокоїш голод, маєш чисті зуби й відсвіжиш їдунку. А такий чай що? Вода — водою. Воду пий, воду їдж, і т. д.

Якось то похвалився мені, що продав сорочку.

— Було їх у мене три, — довірявся мені. — Дві ще - ще, а ця третя, то просто, годі було мені видержати з нею. Колір, уважаєш, непідхожий, і довжелезна страшенне й мало продувна... Хоч сідай та плач. Ну, й що скажеш, найшов таки дурня, що купив. Далебі! Аж лекше тепер чоловікові. Завсіди можна добрий тиждень тее...

Вчора стрічаюсь з ним, ого! — вже без капелюха... Тільки в лещетарському наушнику.

— Де капелюх? — питаю. — Що ти...

— Тихо! — гримнув Горобчик. — І мала дитина знає, що в капелюсі негіґієнічно. По-друге, ця шабатурка була за тісна. По-третє, ти хіба не хочеш, щоб твій друг ходив у немодному циліндрі. По-четверте я одержав за нього цей наушник і ще пять „квітів" удобавку. По-пяте мені тепер уже ніхто не підміняє капелюха. По-шосте я знав одного, що зприводу капелюха розлучився з дівчиною. По-сьоме, я можу тепер три дні довше...

— Доволі! — спинив я цю літанію. — Що ж тепер робитимеш? Адже зима ще довга.

— Варіят?! — зареготав Горобчик. — А ти хіба не бачиш? Та ж є ще в мене плащ. За нього добрих два місяці можна тягнути. Врешті — зима вже довго не буде. Іде до весни!

— Гм... — замислився я й понрадьки глипнув на свій плащ. Ще досить добрий... Можна буде... тее...

Шум.

Листування Адміністрації

Вп. проф. Подільський — Ганновер: За К. В. по кінець року від 4. 10. треба надіслати 15,— зол. Адресу справили.

Вп. Пилипович І. — Вайссенгорн: За К. В. по кінець року треба ще надіслати 19,75 зол.

Вп. Гринів Гр. — Маріяшайн: К. В. висилаємо для Вас правильно. Просимо урґувати у Вас на пошті.

Вп. Пінчук А. — Ґерлянден: 9,— Рм не одержали. Просимо написати коли і куди Ви вислали.

Вп. Корикора М. — Скемпе: 12 зол. ми одержали. Передплата вирівнана по 15. I. 1941.

Вп. Пенюк Степан — Шурґаст: Для п. М. Мойсюк і п. І. Бороденйого „Кр. В." висилаємо від 20. XII. 1940.

Вп. Лагодовський П. — Свінемінде: 10 зол. одержали. За К. В. по кінець січня треба ще надіслати 8,— зол.

Вп. Савченко О. — Йоганнісбурґ: Передплата К. В. вирівнана по 15. II. 1941.

Вп. Бурачинський І. — Коніц: За К. В. щоденник по кінець січня 1941 треба надіслати 8,65 зол. До тепер ми одержали 31,60 зол.

Вп. Оленчук В. — Берлін: За К. В. по кінець 1940 треба надіслати 22,50 зол.

Вп. Мончин К. — Руперсдорф: Просимо подати докладну адресу п. Мончана Олександра.

Вп. Остапенко П. — Берлін: К. В. щоденник висилаємо Вам безперервно. Просимо урґувати у Вас на пошті.

Вп. Стельмах М. — Ст. Йоганн: Суму 25,50 РМ. у виказі УНО нема. Просимо звернутися до них за вияснениям і нас опісля повідомити.

Вп. Возьний — Обер Моґрав: До тепер одержали 21,50 зол. По кінець січня 41. треба ще надіслати 1,20 зол.

Вп. Свідрук М. — Ґродзец: Грошей з 18. VI. у виказі УНО нема. Зверніться до них за вияснениям і нас опісля повідомiть.

Вп. Чорний — Ґотенгафен: По кінець січня за К. В. треба ще надіслати 12 зол.

Х т о в Лямсдорф дня 31. XII. 1940 надав на Дрезднер Банк для нас 3, — РМ.? Просимо подати назвисько.

Вп. Худяк М. — Катовиці: По кінець січня треба надіслати 1,50 зол.

У. О. Т. — Дуньковички: З вплачених 20 зол. не зістало нічого.

Вп. о. Кобільник Е. — Щенятин: Заплачено до 10. I. 41.

Вп. Мицко Т. — Ченстохова: Заплачено до 31. I. 41.

Вп. о. Медицький Кл. — Довжнів: Заплачено до 10. III. 41.

Вп. Ласка Василь — Рушельчиці: Просимо ласкаво на будуче виписувати на середній частині чека на що призначені гроші. Передплата заплачена I, II і 1,30 на III. м. заплачені числа вислали. Зголошено Вас щераз.

Вп. Сениця Павло-Юрівці: Часопис висилаємо, довг зменшено на 8 зол. за К. В.

Вп. Коліда Волод. — Березів: Довг виносить зол. 8,50. Заплачено було на XI. м. 3,50.

Вп. Д-р Калин І. — Грабів: Заплачено до 28. II. 1941 р.

Вп. Д-р Голіян В. — Ополе: Заплачено до 28. II. 1941 р.

Вп. Драґан — Похмарська Ол. — Передплата вирівнана від 15. XI. до 15. I. 41. Часопис мусимо вислати так, як зарядила пошта, в інший спосіб не можна.

Вп. Щеснюк Роман — Фільварок Ярослав: Заплачено до 15. III. 1941.

Вп. Павликевич — Позен: Всі числа з 1940 р. ми Вам вислали. Просимо подати які числа з 40 р. Ви не одержали.

Вп. Романишин В. — Мінхен: По кінець січня за К. В. щоденник треба надіслати 6.35 зол. До-тепер одержали 23.90 зол.

Вп. Ковтун А. — Сталяґ: 6 Рм. з 28/XI. у виказі УНО нема. Зверніться до них за вияснениям і нас опісля повідомiть. К. В. висилаємо безперервно.

Вп. Шаповал З. — Острови: К. В. заплачені по кінець січня 1941.

Вп. Комарницький О. — Ватенштет: За К. В. щоденник по кінець січня треба прислати 14.10 зол. За тижневик по кінець січня 3.50 зол., разом 17.60 зол.

Вп. Місько П. — Бавмґартен: 10.50 зол. одержали. По кінець січня треба ще надіслати 15.70 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Дрібні оголошення

Український Допомоговий Комітет в Ярославі потребує зараз двох настоятелів і одної настоятельки бурс. Повні педагочні кваліфікації і німецька мова конечні. Зголошення УДК. — вул. Собіського 11.
517 1-1

Приватна школа косметична затверджена владою Ген. Губернаторства відчиняє 5-місячні курси косметики і масажу. **Вписи** щоденно від 16—19. Краків, вул. Звежинецка 7, II. п. 518 1-1

Німецьке Тов. Обезпечень „Silesia", представник для українців в Ген. Ґубернаторстві інсп. **Козій Степан**, Краків, вул. Крупніча 22, м. 6. — Конто „Украінбанку" в Кракові. Переводить обезпечення **від вогню, вломи цивільно-правної відповідальности, самоходової правної відповідальности, нещасливих випадків, транспортів.** 7-21

Перший український фризієрський сальон

ф-ми „ПЕРОТ",

Краків, вул. ЯНА 8. — подає до відома всім українцям, що відчинено мужеський відділ, рівнож паням робить манікіри та ондуляції. Першорядна обслуга. Доступні ціни. 4-5

Комісарська Управа.

Боднар Микола, село Торгів, пов. Зборів, пошукує друга Ткачука Дмитра з Урманя та двоірідного брата Мирослава Боднара, який як польський вояк може є в полоні. Хто знав би за них нехай за зворотом коштів подасть їх адреси: Боднар Микола, Криниця — „Наш Дім" — Санаторія. — G. Gouvernement. 519 1-1

КІНО „УТІХА" Краків, Старовісьльна 16 **Тел. 125-16.**

Від пятниці 24-го 1941 р. висвітлює

„Зразковий подруг"

В головних ролях
ГАЙНЦ РІМАН — ГАНС СЕНКЕР
ЛЕНІ МАРЕНБАХ — Г. ФІНКЕНЦЕЛЛЄР
— Додаток: Звуковий тижневик з Ген. Ґубер.

Початок сеансів у будні в 16, 18 і 20 год. — В неділі й свята в 14, 16, 18 і 20 год. — В неділі й свята в 11 год. Поранки.

Кіно „Атлянтік"

Від пятниці 24-го 1941 р. висвітлює інтересний фільм п. н.:

„Злодійка"

В головних ролях:
ЮТТА ФРЕЙБЕ — ГАНС ЛЯЙБЕЛЬТ
ГЕРМАН БРАВН

Надпрограма:
Культурний додаток і тижневик з Ґенерального Ґубернаторства.

Початок програми в год. 4, 6 і 8 веч.
В суботи й неділі в год. 2, 4, 6 і 8 веч.
В неділі й свята ПОРАНКИ в 11. год.
Прохаємо приходити точно на початок сеансів, бо з хвилиною, коли почнеться сеанс, вступ на салю заборонений.

Таблетки до миття рук

PUREX

виробу хем. фарм. фабрики „Санавіт",

знаменито усувають бруд.

Таблеток **„Purex"** жадайте в усіх крамницях.

Гуртові замовлення слати на адресу:

УГАС, Краків, Зелена 18.

Кінотеатр „СТЕЛЛЯ"

Краків, вул. Любіч 15.

Від пятниці 24-го 1941 р. висвітлює знамениту комедію нової віденської продукції п. н.

„Дівчина-вітрогон"

В головних ролях:
ГІЛЬДЕ ГІЛЬДЕБРАНД — Ґ. АЛЕКСАНДЕР
ВІЛЛІ ФРІЧ — ГУСТІ ГУБЕР

Надпрограма:
Актуальний ТИЖНЕВИК і маневри морського летунства.

Початок у суботи, неділі та свята в год. 14, 16, 18 і 20-ій. У будень в год. 16, 18 і 20-ій. Крім цього в неділі та свята ранішній сеанс в год. 11-ій. **Саля добре нагріта.**
Просимо П. Т. Відвідувачів притримуватися точно початків сеансів.

Кіно „ВАНДА",

Краків, вул. Гертруди 5.

висвітлює від 24. І. — 30. І. 1941 р. включно:

„Божеська Етта"

В головних ролях:
ГРЕТА ВАЙСНЕР — ВІКТОР ДЕ КОВА
МАРИНА ДІТМАР — В. ПАВЛО КРІГЕР

Надпрограма:
АКТУАЛЬНИЙ ЗВУКОВИЙ ТИЖНЕВИК

Початок програми: в год. 16, 18 і 20-ій.
В суботу, неділю та свята в год. 14, 16, 18 і 20.
В неділю та свята поранок в год. 11-ій.
Місця нумеровані. З хвилиною, як починається сеанс, вступ на салю заборонений.

Телеґрама! **Телеґрама!**

Данцінґ-Бар

в
Українськім Ресторані
Краків, Вісльна 8.

кожного вечора
при чарівній музиці найкращої краківської орхестри
дасть
В.Ш. Гостям повну насолоду незабутніх вражінь і милого настрою.

Телєфон 175-29. Власник **Д-р Малецький**

Українське Спедиційне Підприємство

Краків, Кроводерська 63 а. м. 8.
і Вавжиньця 32, м. 8.

полагоджує замовлення солідно та швидко
І. ФЛИС.
ТЕЛЄФОН: 155-17. 1625 11-25

Оголошуйтесь у „К.В."

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., ¼ сторінки 180 зол., ⅛ сторінки 150 зол. 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередну адресу.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. Курс 1 нім марки 2 злоті; 1 чеської корони 20 гр.
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати читку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. 230-39.
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79